

'Sɛbhɛ Pɔlv 'paa Wlomu -nyuma yoo

Nu, -Lagɔnyuma mia Wlomuɔgbɛ 'wu, 'ma *Pɔlv 'paa 'sɛbhɛ ni yoo. ɔ nɛɛ wa -yla wee 'sɛbhɛ 'wu nu, nyuma 'ni mneni wa 'ka -Lagɔ -yɔlanyni wa 'dɛɛ laguɔvɛ nya. Nu, nyuma -ka -Zezu *Klisi dli -gv zv, 'in -Lagɔ tia wa gbunyii 'wu, 'in ɔ nyɛa wa 'yliyɔgagie lolu.

Fɔsawɛli

¹ -Ami, -Zezu Klisu lubhonvnyɔ, *Pɔlv, -ami cɛlia ain 'wu. -Lagɔ laa 'mi, in 'ka ɔ *tietienyɔ -zɛ, mɔɔ -saa -bha 'mi ɔ gbuv gbada.

² Wee -Lagɔgbu mia dɛ ni, -Lagɔ ka bha we gba ɔ gbuv -falpanyaa gbɛgbɛin, 'in wa yia we cɛli *-Lagɔsɛbhɛ 'wu.

³ ɔ 'Yuu -gugbu we gbaa. Nu, 'mɔ wa gwalia ɔ dukpasa, nyumaa 'wlulapilinyɔ *Davidu zɔvayli, nyumɛ -kpɔva 'bhisa.

⁴ Zuzu 'Pɔpa -slolua 'tite nya nu, mɔ -wa -Lagɔɔ Yu, ɔ ka tlitlinya glaa 'wusɔɔ 'gbu. ⁵ ɔɔ -amɛaa -Kanyɔ -Zezu Klisi mia ni, ɔ gbɛgbɛin -Lagɔ nva -ain 'nanɛ 'wu, 'in -a yia ɔ tietienya -zɛ ɔ 'ɲnu 'gbu -a 'ka dɔdɔgvɔ -nyuma weɛɛ ɔ 'tite -slolu, 'in wa 'ka ɔ wɛli 'nɔɲwɛ zv dliɔzɔvɛ nya. ⁶ -Wa ɔ -saa -bha wa 'ka ɔ wɛli 'nɔɲwɛ zv, a mi wa glaa, -we ka gbuv -wa, ɔ ka 'ya amia la -Zezu Klisu -nv nya.

⁷ Amia weɛɛ, -mɔ *Wlomu, amia -wa ka zɛ -Lagɔ -kali, 'in amia -wa ɔ laa a 'ka -mi tiklu, nu, -amɛaa Dide -Lagɔ -yɔ -amɛaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ɲwna ain 'nyu la, 'in wa 'nyɛ ain 'wɔtɔvɛ -dlɔɔ.

Pɔlv 'yibha ɔ 'ka Wlomu -nyuma 'yi

⁸ Tiatia mia, -Lagɔ na paa fuo -Zezu Klisu 'ɲni nya, a 'dɛ weɛɛ 'gbu. -We ka gbuv -wa, dli a zɔva, we 'di ka 'gbe weɛɛ -gulammeni. ⁹ -Lagɔ, -ɔ ka lubho in mia nuda na dli weɛɛ nya -Lagɔgbuv gbabɛie nya, ɔ -yi we 'ji nu, -we na gbaa

gbuzɔnu -wa. We 'gbu, in -ka -Lagɔ bhubhoeda -mɪ, amɪaa 'ɲnɪ'ɪ bɔ -mɔ. ¹⁰ Zlabhuezo, na bhubhoeda ɔ, ɔ 'ka 'mɪ 'yoo 'nyɛ, in 'ka amɪaa -gbɛ mɪ. ¹¹ Nu, amɪaa 'yɪyɛe 'tɔ mɪ 'mɪ 'bhada. In -ka amɪaa -gbɛ yi, -Lagɔ Zuzuu wlawlalu a yia 'yia na gbɛgbɛin, 'in a 'ka dli 'tɛmani. ¹² Nu, in 'yɪbha in -mɪ aɪn glaa, 'in -a 'ka 'kwayli 'pɔpali nanɔv dɪzuzve -yɔ amɪaa -nɔ 'sɔɔ gbɛgbɛin.

¹³ Bhelian, -we in 'yɪbhaa a yɪbheli 'ji, mɔ -wa nu, amɪaa -gbɛ na yi yaa yia -zakpa duun, 'in in 'nɪ -slɔ we 'yoo 'yɪ. In -ka -mɔ nyɪni nɪ, in 'yɪbha nu, na lubho mɪa, sa we 'yia -tnɔv laga -dɔdɔ -putu -gv, we nu 'ya 'sa amɪanɔv -gbɛ. ¹⁴ -We in 'kaa lɛnu, mɔ -wa nu, in mɪ dɔdɔ weee -gv, -wa ka 'yɪ -bloa klaa, -wa ka 'yɪ 'nɪa -blo klaa, -wa -yia 'sebhɛ we -yɔ -wa 'nɪa we -yi, wa -gbɛ. ¹⁵ We mɪ 'saa 'gbu nɪ, na dli mɪ amɪaa -gbɛ nyɪnɪda -mɔ Wlɔmɔ, in 'ka aɪn -yla -Lagɔgbu gba.

-Lagɔgbu, mɔ nɪ

¹⁶ Nu, in -ka -Lagɔgbu gbada -mɪ, we'e 'bhali 'mɪ zɔ. -Lagɔ 'tɪtɛ -wa, 'in -wa zua ɔ dli -gv, 'ma ɔ saa gbu 'wɔ: *Zuɪfɔ ɔ saa gbu 'wɔ tɪa, 'bhie ɔ saa nyɪmaa pɪnɪ gbu 'wɔ. ¹⁷ -We wee -Lagɔgbu slolua, mɔ nɪ: nyuma -wa zua ɔ dli -gv, nyuma tiklu nya ɔ bhua wa 'wɔ. Dɪzuzve -bhlogbɔɔ nya nyɪmɛ bhua gbu 'wɔ. We mɪ cɛlɪda -Lagɔsebhɛ 'wɔɛ: «-ɔ -Lagɔ yɪbhelia nyɪmɛ tiklu nya dɪzuzvee 'gbu, 'yɪlyɔgagie -mɔɔ yia 'yia.»

Nyuma weee ka gbɔnyuuu 'gba 'wlu -Lagɔ 'yu

¹⁸ Nu, -Lagɔ mɪ ɔ 'cɛ -we bhua yali -sloluda, -we ka gbu -wa, dɔdɔgv -nyuma mɪ gbɔnyuu lɛnɔda, 'in -we wa nua lɛ, we 'nɪ tiklu -mɪ. 'In wa lɛnɔgbu 'nyɪi nya wa tuntɪnua -Lagɔ gbuzɔnu. ¹⁹ Nu, -we -yɔ wa mɪnɛnia wa 'ka -Lagɔ gbu yɪbheli, we mɪ wa 'yu: -Lagɔ ka we wa 'klɔslolu 'nanɔv.

²⁰ -Lagoo 'tite, we'e bhia, 'in wa'a 'yi we -yo, 'in sa -Lago mia, wa 'ni mneni wa 'ka 'sa o -yoyi. Nu, da -Lago -laa dudu la, wa mneni wa 'ka wee gbu yibheli. -A -ka -Lagoo lalalu yla, -amiaa 'wlukusun mneni we 'ka -Lago -yo o 'tite -yoyi. We 'gbu nyuma 'ni zizelida -ka. ²¹ Wa yibhelia -Lago, wa 'ni o 'hni -mnini, 'in wa 'ni o fuo 'pa. 'In, 'mu nyume 'ka yaa -Lago -yla lenu. -Sleen, wa 'wlukusun lapupalie bhe, wa 'ni gbuyilo dli -ka, we mi nikpise 'wu. ²² Wamia nee, wa -yi gbu, 'in -zugba wa nu -sabhebhagbu le. ²³ -Lago, -o' o tia, -o ka 'hni wa 'kaa -mnini, wa ti -bha -moo, 'in wa bubaa telitelili -we 'wluva nyuma -wa titlie mnenia -yo blublunuma klaa, 'lalimvanuma klaa, we -yo dlunonunuma.

²⁴ -We mia dee 'gbu, -Lago yia wa kwebisa wa dluwonynili 'bi, 'in wa plala wa 'de pun, zubhaligbuu lenve nya. ²⁵ Wa ka -Lagoo gbuzonu -bligupali, 'in wa yia yonya -yohwnu. 'In -Lago -o ka 'hni nyuma 'kaa 'ylimani sazonu sa 'yli weee nya, wa yia -bha -moo 'de ti, -zugba wa bubo o lalali o 'bigu.

²⁶ We 'dee 'gbu -Lago yia wa kwebisa wa zubhali gbuu 'tu 'bi. Nu, wa 'hwni -yo wa 'lowlia'a -di -sleen -budu 'wu, 'hwni -putu wa -yo wa dia -budu 'wu. 'Sasukpa gbuu lenve mia, we 'ni 'ylinani dudu -gu. ²⁷ 'Sa -bhlokpade nukpasia -yo wa 'hwni'u -dia -budu 'wu. Nukpasiaa tu bhaa wa. Wa -lima wa -yo wa dia -budu 'wu, zu we kaa. -We mia dee 'gbu, -lu -we ka 'klu wa lenugbu 'nyuu kaa, 'mu wa yia.

²⁸ Nu, wa 'ni hwnu wa 'ka -Lago yibheli 'gbu, o yia wa kwebisa wa 'ka wa 'dee 'wukanoo gbu lenu. 'In -we nyume 'na 'kaa lenu, 'in wa nua we le. ²⁹ 'Ylinyunogbuu 'yli -bhlo -bhlo yea wa: nyuma 'nyii wa -mia, wa -limaa kwelu wa dli nynia 'wu, wa nukple -nyu 'yli. Zenyi yea wa dli zo, 'in nyuma -bhabhie nania wa dudu. Wa ka -zle, wa -lima wa nua -dawli 'wu, gbukpua -gbu wa nua le. Nyuma wa

saa 'ɲni, ³⁰ gbɔnyuu wa gbaa wa -limaa gbɛgbɛin, -Lagɔɔ tɔnyuma wa -mia, wa -lima wa vɛlia, wa 'dɛ wa ylimania, wa 'dɛ wa yilua, naɔ weee da wa talia wa 'ka gbɔnyuu lɛnu. Wa'a zu wa dide -yɔ wa 'nyaa 'nɔɲwɛ. ³¹ Wa 'ni 'wlukɔvɔn -ka, wa'a nɔ wa 'dɛɛ gbagbawɛli -gv, wa 'tɛ, wa 'ni nyazɪdli -ka. ³² Wa -yi -Lagɔɔ gbɔwɔbhubhue 'ji: -wa nva we 'sasɔkpa -gbu ni lɛ, tɪtɪlɛ -wa wa -nv. We mi 'sa 'bhie, -zugba wa nv we lɛ, 'in 'dɛbhie, tɔlva -ka we lɛnvda -mi, 'in wa ɲwnunu 'yaa -maa.

2

-Lagɔɔ nyumaa -yɔgbu 'wɔbhubhue

¹ We 'dɛɛ 'gbu, -mi bhua dɛ -na nyumaa -yɔgbu 'wɔ, nyɔɔɔ nyɔɔ -in -ka -mi, -in 'ni zizelida -ka. Nyumaa -yɔgbu -na bhua 'wɔ, 'in -we wa nva lɛ, mv -bhlokpade -na nva lɛ. Nu, -in -ka wa -yɔgbu 'wɔbhu, -na 'dɛ -in -luelia gbu. ² 'In -a -yi we 'ji nu, -wa nva 'sasɔkpa gbu lɛ, -Lagɔ bhua wa -yɔgbu 'wɔ sazɔnv sa. ³ -Mi, -mi bhua -wa nva we 'sasɔkpa gbu lɛɛ -yɔgbu 'wɔ, 'in -we wa nva lɛ, 'mv -na nva lɛ. Nu, -mi dli 'wɔ nu, -Lagɔɔ gbɔwɔbhubhue yia -mi -gvzia yi? ⁴ -Lagɔ ka 'nanɪ bhabha, ɔ dli tie, ɔ yi wɔsa. 'Lee, nyanɪ -na nyania ɔ yi? 'Lee, -in 'ni we 'ji -yi nu, -Lagɔ -ka sa 'nanɪ -ka -na daa, nu, -in 'ka -na dli 'bhiti gbu -waa? ⁵ -In -su yukwli -yɔ, -in 'ni 'yibha -in 'ka -na dli 'bhiti. We 'dɛɛ 'gbu -na zumania -Lagɔɔ 'cɛ 'wɔ -na 'dɛ -yɔ. Wee cɛ mia, -Lagɔɔ nyumaa -yɔgbu 'wɔbhu -zli, -na yia we. Nu, we zli -Lagɔ yia nyumaa -yɔgbu 'wɔbhubhue -slɔlua sazɔnv sa. ⁶ -We nyumɛ -ka lɛnu, we -tnɔv ɔ yia 'yia -Lagɔ kwɛɛ. ⁷ Nu, nyuma tɔlva -wa tɛmania dli gbuzɔnv lɛnve 'bi, -wa talia 'ɲnumɛ klaa, 'ɲnikwalɛ klaa, we -yɔ 'yliyɔgagɛɛ da -Lagɔ kwɛɛ, 'yliyɔgagɛ -we 'nia bhlooluda -ka, 'mv -Lagɔ yia wa 'nyɛa. ⁸ 'In, nyuma -putu -wa sɔlva -Lagɔ -yɔ 'wɔ, -wa'a zua ɔ gbuzɔnv 'nɔɲwɛ, 'in wa zua 'ylinyunogbu 'nɔɲwɛ,

ma -yɔ -Lagɔ yia ɔ 'cɛ 'kadɔ 'paa. ⁹ Stasie 'kadɔ -yɔ dlɔsulo yia nyuma weee -wa nva gbɔnyuu ɛ bhitia. Zuifu -gu we yia gwedilia, 'bhie we 'ka -wa 'nia Zuifu -gu nyini. ¹⁰ 'In -wa nva gbɔzɔnɔ ɛ, wa 'ɲni -Lagɔ yia -mnɔnia, 'in ɔ 'ka wa 'ɲni kwali, 'bhie ɔ 'ka wa 'wɔtɔtɔve -dlɔɔ 'nyɛ. Zuifu -gu we yia gwedilia, 'bhie we 'ka -wa 'nia Zuifu -gu nyini. ¹¹ Nu, -Lagɔ mia, ɔ'ɔ gbɔzi nyuma 'wu.

¹² -Wa 'nia *Moizu tite -yi, 'in wa nva gbɔnyuu ɛ ni, wa 'ni we -yioo, tlia -maa yi 'yaa. 'In -wa weee -yia wee tite, 'in wa nva gbɔnyuu ɛ, wee titee gbɛgbɛin -Lagɔ yia wa -yɔgbɔ 'wɔbhua. ¹³ Nu, -wa mia tiklu -Lagɔ 'yu, ma -wa nyuma -wa zva tite 'nɔɲwɛ, we 'ni nu, -wa pulba we yukwli, 'in wa'a nva we -gɔgbɔ ɛ. ¹⁴ 'In, -wa 'nia Zuifu, wa 'ni tite -yi. We mi 'sa 'bhie, -we wee tite gbaa, tɔlva nɔa we -gu. Waa nyuma mia, wa 'ni tite -ka. Wa 'dɛ -wa wa 'dɛɛ tite. ¹⁵ Wa nɔnɔbhɔ slɔlua nu, ɛnɔgbɔ -we tite 'yibhaa, we mi cɛlɔda -mɔ wa dli zɔ. Wa 'wlukɔɔn mi we dayinyɔ nya. Mɔ nya wa 'dɛɛ 'wlukɔɔn lapɔpalie bhua wa -yɔgbɔ 'wu, nu, wa ka gbɔnyuu ɛnɔ, nu, wa ka gbɔzɔnɔ ɛnɔ. ¹⁶ Gbɔwɔbhɔ zli, wa yia we -yɔyia. Nu, -Lagɔgbɔ in mia da gbada, we nɛɛ nu, we zli, -we weee nyuma zizea, -Lagɔ yia we gbɔ 'wɔbhua -Zezu Klisu gbɛgbɛin.

Zuifu -yɔ tite

¹⁷ Nu, -mi, -mi laa -na 'dɛ Zuifu, 'in -na dia tite dli 'wu, 'in -na bhua -na 'dɛ 'wu 'kadɔ, -na -Lagɔɔ 'gbɔ. ¹⁸ -In -yi -Lagɔɔ dɔmagbɔ, 'in tite ka -mi -slɔlu nu, -we mia 'nanɔɔ -in yibheli we. ¹⁹ 'In -na bhua -na 'dɛ 'wu 'lɔlɔnyaa 'yoo da -slɔlunɔ nya, we -yɔ -wa mia nikpise 'wu wa zli nya. ²⁰ -In nɛɛ nu, -wa 'nia 'sɛbhɛ -yi, -mi -wa wa -slɔlunɔ, 'in -in mia 'nyɛnyɛyuaa 'yliyɔzɔnyɔ nya, -we ka gbɔ -wa, -in mi we -gu nu, tite slɔlua -mi gbɔzɔnɔ -yɔ -luyilo sa tiklu. ²¹ Nu, -mi slɔlua nyuma. Lɛɛ -lu ka 'gbɔ, -'in -slɔlu -na

'dɛa? -lɛn nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'na ylili 'wie -nɪ», 'lɛn -zugba -mɪ, -na 'dɛ -na yli 'wiewe? ²² -lɛn nɛɛ: «-lɛn -yɔ 'ɛwɔnɔ -putu 'na -dɪli -budu 'wɔ -nɪ* », 'lɛn -mɪ -na nɔa we lɛ yi? Yoyolagɔ -na nyɛa 'wɔ, 'lɛn -na ylia -we mia wa yoyolagɔɔ -budu zɔ yi? ²³ -Na 'dɛ -na bhua 'wɔ titee yilonyɔ nya, 'lɛn -ɪ'ɛn zɔ we 'nɔɔwɛ. -lɛn -ka 'sa nɔda -mɪ nɪ, -Lagɔɔ 'ɛnɪ -na bɛlia zɔ. ²⁴ Nu, we mɪ cɛlɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔɛ: «Amiaa 'gbu, -wa 'nia Zuifu, 'lɛn wa gbaa -Lagɔɔ 'ɛnɪ 'nyuu.»

Knɪ 'wɔpapɛɛ 'zayli

²⁵ Knɪ 'wɔpapɛɛ mia, -lɛn -ka Moizu tite 'nɔɔwɛ zɔ, we ka 'ji. 'lɛn -lɛn 'nɪ weɛ tite 'nɔɔwɛ zɔ, we 'wɔ sa wa 'nɪ yaa -mɪ *knɪ 'wɔpa. ²⁶ Sa 'bhisa, wa 'nɪ nyɛmɛ yabhlo knɪ 'wɔpa, 'lɛn -zugba ɔ zɔ -we tite yibhalia nyɛmɛ 'nɔɔwɛ, 'lee, -Lagɔ 'na 'ka ɔ 'wɔbhɪ nyɛmɛ wa 'paa knɪ 'wɔ 'bhisaa? ²⁷ Nyɛmɛ, -ɔ wa 'nia knɪ 'wɔpa ku -yɔ, 'lɛn ɔ zɔa tite 'nɔɔwɛ sazɔnɔ sa, -mɪ'ɪ zɔa da tite 'nɔɔwɛ, mɔ yia -na -yɔgbɔ 'wɔbhua. 'lɛn -zugba wa ka -mɪ knɪ 'wɔpa, 'ya tite -we mia cɛlɪda, we mɪ -mɪ kwɛɛ. ²⁸ Nu, -ɔ mia Zuifu 'zayli nya, we 'nɪ nyɛmɛ -ɔ wa yibheli ku -yɔ, 'lɛn wa 'pa knɪ 'wɔ ku -yɔ, mɔ. ²⁹ Zuifu 'zayli mia nɪ, -mɔ ɔ 'wɔ wa yibhelia we. -We -wa *knɪ 'wɔpapɛɛ 'zayli nɪ, mɔ -wa dɪlɪ -nɔ, -Lagɔɔ Zuzuu -gbɛ we bhua, nɪ, we'e 'bhɪ tite -we mia cɛlɪdaa -gbɛ. ɔɔ nyɛmɛ mia nɪ, we 'nɪ nyuma kwali ɔ 'ɛnɪ, -Lagɔ kwalia ɔ 'ɛnɪ.

3

Zuifu -yɔ -wa 'nia Zuifu, wa mɪ gbɔnyuu -lɛnɔnya nya

¹ Lee, Zuifu mia, lɛɛ -lɪ -zɔnɔ ɔ ka, -we -zi -ɔ 'nia Zuifua? 'Lee, knɪ 'wɔpapɛɛ ka 'jii? ² Cun, we nanɪ 'yli da weɛ. Tiada mia, Zuifu -yla -Lagɔ wlaa ɔ wɛli. ³ Zuifu tɔlɔa 'nɪ yaa -Lagɔ wɛli -gɔ nɔ, 'lee, -a yi yaa gba nɪ, -Lagɔ 'na 'ka

* 2:22 Glɛkɪwɛli 'wɔ, we ji -wa nɪ, -wa kukwalia, wa -yɔ nyuma -putu 'na -dɪli -budu 'wɔ -nɪ.

o weli -gv -tuv? ⁴ -lnnya, we 'ni sa -mi. -A yibheli we 'ji nu, -Lago mia, gbuzonu -gbanyo -wa, -zugba nyuma weee ka yo. -Lagosebhe ka we -gugbu gba -Lago dae:

«Wa yibheli -mi tiklu -na gbagbaweli 'wu,
     'in wa -ka -mi gbuwobhuda kwa,

'in -na galta wa -gv.»

⁵ Gbonyuu -we -a nua le, mu slolua nu, -Lago tiklu. We -ka 'sa -mi, -Lago -ka -ain 'ce -yopali ni, 'lee, -a mneni -a 'ka gba nu, -Lago 'ni tiklu -mu? (In -ka 'sa gba, dudugu -nyuma 'bhisa in gbaa we.) ⁶ -lnnya, we 'ni 'sa -mi. -Lago 'ni yaa tiklu -mi, sa o 'ka nyumaa -yogbu 'wobhua? ⁷ 'in na yotobhve -ka -slolu nu, -Lago gbaa gbuzonu, 'in nyuma -ka o 'hni -mnini we 'gbu, lee -lu ka 'gbu o dili 'mi gbu, gbonyuu -lenonyo 'bhisaa? ⁸ 'Sa tolva velia -ain, 'in wa gbaa nu, -amia nee: «-A nu gbonyuu le, 'in zuzonu -nu 'ka -bha 'tlali!» Nu, -maa -cian mia de, -kaslu 'wopapie mi wa -nu nya.

⁹ Saa nya? 'Lee, -amia Zuifu 'yilia, -amia -zia nyuma tolva yi? -lnnya, we 'ni 'sa -mi. In ka 'cin we -slolu nu, Zuifu -yo nyuma -putu, gbonyuu ka 'tite wa 'de weee -gv. ¹⁰ Nu, we mi celida -Lagosebhe 'wue:

«Nyime -o mia tiklu, o 'ni -mi.

Nyime yabhlogbo o 'ni tiklu -mi.

¹¹ Nyime yabhlogbo o 'ni gbuyilonyo nya -mi.

Nyime yabhlogbo o -tali -Lago da.

¹² Nyima weee ka 'yoo -zonu -gulabhusu,
     wa ka -nyumo.

Nyime -o 'kaa gbuzonu lenu, o 'ni -mi.

¹³ -We tlaa wa hwee we 'wlu, gbawla -kali hwe.

Wa mu nya wa nua wa -lima -dawli 'wu.

-We tlaa wa hwee, 'munumee -dle -wa.

¹⁴ Melatiweli 'nyuu yea wa hwee.

'in wa weli nua nyime le.

15 -Gwagwie nya wa mnia nyumɛ 'bhaa.

16 Da wa -ka 'plili, -lu wa saa la,
'in wa tia -bha stasie.

17 Wa 'ni 'wɔtɔtɔe -dlɔɔɔ 'yoo -yi.

18 -Lagɔɔ sɔsɔe 'ni wa dli zɔ -mi.»

19 -A -yi we 'ji nu, -we weee tite gbaa, -wa -yia tite, wa -nɔ nya we mia. We -ka 'sa -mi ni, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'ni zizelida -ka. Nu, nyuma weee ka gbɔnyuuu 'gba 'wlu -Lagɔ 'yu. 20 We 'dɛɛ 'gbɔ, -Lagɔ 'na 'ka nyumɛ yabhlogbɔɔ 'yi nyumɛ tiklu nya titee 'nɔɔwɛzɔzɔvee 'yilibilanɔnɔve nya. - We tite nva ɛ, mɔ slɔlua nu, gbɔnyuu -lɛnɔnya nyuma -mia.

Sanɛɛ -Lagɔ zɛlia nyuma nyuma tiklu

21 'In -slɛɛn mia, sa -Lagɔ 'kaa -aun nyuma tiklu -zɛli, ɔ ka we -aun 'klɔslɔlu. ɔ -ka -aun nyuma tiklu -zɛlia yi, ɔ'ɔ yla -amɔaa titee 'nɔɔwɛzɔzɔvee 'yilibilanɔnɔve. Nu, tite -yɔ *-Lagɔgbɔɔ -falɔpanya mi we gbɔdayɔnya nya, wa ka bha we gba: 22 -Zezu Klisu dlɔgɔzɔzɔvee gbɛgbɛɛn -Lagɔ nva nyumɛ tiklu. -Wa weee zɔa Klisi dli -gɔ, 'ma ɔ nu 'saa. -We ka gbɔ -wa, 'wɔgbɔzie 'ni wa nyidi -mi: 23 nu, nyuma weee ka gbɔnyuu lɛnɔ. Nyumɛ yabhlogbɔɔ 'ni -Lagɔɔ 'ɔɔnɔmɔnɔ -yɔɔɔpa. 24 Nu, -Lagɔ mia, ɔ zɔzɔnɔ nya, ɔ nva nyumɛ tiklu sa bhe, -Zezu Klisu gbɛgbɛɛn. Mɔ saa nyuma gbɔnyuuu gaylo 'wɔ.

25-26 -Lagɔ 'yibha nu, -Zezu slu ɔ 'pɔɔn la 'slaka 'bhisa. 'In ɔ 'slaka nya, -Zezu yia nyumaa gbɔnyuu lamumɔni, 'in -wa zɔa ɔ dli -gɔ, wa 'ka tiklɔmumɛ 'yi. Sanɛɛ -Lagɔ 'yibhaa ɔ 'ka -slɔlu nu, ɔ mi tiklu. Nu, ɔ ka dliɔ lɛnɔ bha, 'in ɔ 'ni we bhla nyuma -kaslɔ 'wɔpa wa gbɔnyuu lɛnɔvee 'gbɔ. 'In -slɛɛn mia, -Lagɔ slɔlua nyuma nu, ɔ mi tiklu, 'in ɔ 'ka nyuma, -wa zɔa -Zezu dli -gɔ, tiklu nɔ.

27 'In -amɔaa ka -bha wɛli yabhlo -a 'ka -amɔaa 'dɛ 'yilimanu? -lɔnya, we 'ni 'sa -mi. Lɛɛ -lu ka

'gbua? -We ka gbu -wa, -we nana 'yili, we 'ni titee 'nuɔwɛzɔvɛe 'yilibalanɔnɔve -amɔaa 'dɛɛ lagugve nya, nu, -Zezu dɔguzɔvɛe -wa. ²⁸ -We -gu -a pupalia 'wlukɔvɔn la, mɔ ni: nyɔma mi tiklu -Lagɔ 'yu, -we ka gbu -wa, wa ka -Zezu dli -gu zv. We 'ni titee 'nuɔwɛzɔvɛe 'gbu -Lagɔ yi wa 'yi nyɔma tiklu nya ɔ 'de 'yu. ²⁹ Nu, -Lagɔ mia, Zuifu -bhlogbɔɔɔ -nu ɔ -mia yaayu 'lakpanyaa -Lagɔ ɔ -mi 'yaa yi? 'Lakpanyaa -Lagɔ ɔ -mi 'yaa: ³⁰ nu, -Lagɔ mi -bhlogbɔɔɔ 'gbu ni, mɔ yia Zuifu nyɔma tiklu -zɛlia wa dɔzɔvɛe 'gbu, 'in mɔ -bhlokpade yia 'lakpanya nyɔma tiklu -zɛlia wa dɔzɔvɛe 'gbu. ³¹ 'Lee, we -ka 'sa -mi ni, dɔzɔvɛe -gu, tite mi bhee? -Innya, we 'ni 'sa -mi, mɔ nva we ɛ, 'in tite kaa 'nuɔwɛ.

4

*Ablaamu zva -Lagɔ dli -gu

¹ We -ka 'sa -mi, sa -a 'ka -amɔaa dɔkpasa **Ablaamu* daa gbaa? ɛɛ -lu ɔ 'yi ɔ ɛnɔgbu 'wɔa? ² Nu, -Lagɔ -ka yaa *Ablaamu* yibheli nyɔmɛ tiklu nya ɔ ɛnɔgbu 'wɔ, ɔ mneni ɔ 'ka ɔ 'de 'ylimani. 'Bhie, we 'ni -Lagɔ yu. ³ Nu, -Lagɔwɛli nɛɛ: «*Ablaamu* ka -Lagɔ dli -gu zv. ɔ dɔzɔvɛe 'gbu -Lagɔ yia ɔ yibheli nyɔmɛ tiklu nya.» ⁴ Nu, nyɔmɛ -ka lubho nu ni, 'pɛni wa pɛnia ɔ, 'in -we ɔ 'yia, we 'ni bhe ɔ 'yi we, ɔ ka we 'klɔ. ⁵ Nu, nyɔmɛ -ɔ'ɔ dia ɔ ɛnu -lubho dli 'wɔ, -Lagɔ, -ɔ zɛlia gbɔnyuu -ɛnɔnya nyɔma tiklu, 'in ɔ zva dli -gu ni, ɔɔ nyɔmɛ mia, -Lagɔ yibhelia ɔ nyɔmɛ tiklu nya ɔ dɔzɔvɛe 'gbu. ⁶ 'Sa -bhlokpade, -Davidi gbaa ɔɔ 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -nyɔmɛɛ gbu, 'mɔ -Lagɔ yia nyɔmɛ tiklu nya, we 'ni ɔ ɛnɔgbu gbu. ɔ nɛɛ:

⁷ «'Wɔtɔtɔe -dlɔɔ -nyɔma, ma ni:

-wa ka -yɔgbu -Lagɔ tia 'wɔ,

'in ɔ yia wa gbɔnyuu lamumni, ma -wa.

⁸ 'Wɔtɔtɔe -dlɔɔ -nyɔmɛ mia, mɔ ni:

Jejitapɛ'ɛ yla -slɛɛn ɔ gbɔnyuu.»

⁹ Wee 'wɔtɔtɔvɛ -dlɔɔ mia ni, 'lee, Zuifu -bhlogbɔɔ -nu -wa yɪ? -lnnya, -wa 'nia Zuifu wa -nu -wa 'ya* . -A nɛɛ nu: «Ablaamɔ ka -Lagɔ dli -gɔ zɔ, 'in -Lagɔ yia ɔ yibheli nyumɛ tiklu nya.» ¹⁰ Lɛɛ -bhla -Lagɔ gba ni, Ablaamɔ mi nyumɛ tiklu nyaa? Da wa 'nia -slɔ ɔ *kni 'wɔpa -wa yaayu da wa 'paa ɔ kni wɔ -wa yu? We 'ni nu, da wa 'paa ɔ kni wɔ. Da wa 'nia -slɔ ɔ kni 'wɔpa, we bhla -wa. ¹¹ Nu, da wa 'nia -slɔ ɔ kni 'wɔpa ni, Ablaamɔ mi nyumɛ tiklu nya -Lagɔ 'yu, ɔ ka -Lagɔ dli -gɔ zɔv 'gbɔ. -Mɔv 'bɪgɔ, 'in ɔ yia kni 'wɔpapie 'yɪ -luu -slolulu nya. Wee kni bi -slolua ni, -Lagɔ ka ɔ 'yɪ nyumɛ tiklu nya. Nyuma weee -wa zva -Lagɔ dli -gɔ, -bha Ablaamɔ -zɛa wa dide: wa 'dɛ 'ni kni 'wɔ -mɪɔɔ, ɔ mi wa dide nya. ¹² ɔ yɪ 'yaa nyuma -wa wa 'paa kni 'wɔv dide -zɛ. We 'ni nu, -wa wa 'paa kni 'wɔ ku -yɔ -bhlogbɔɔ, nu, -wa zva -Lagɔ dli -gɔ Ablaamɔ 'bhisa -zugba wa 'ni -slɔ wa kni 'wɔpa, ma -wa. ɔmɔ, ɔ ka -Lagɔ dli -gɔ zɔ, 'bhie wa yia ɔ kni 'wɔpa.

¹³ -Lagɔ nɛɛ Ablaamɔ -yɔ ɔ 'yua -yla ni, 'ma ɔ yia dudu 'nyɛa. -We -Lagɔ gbaa dɛ ni, we 'ni nu, Ablaamɔ zva tite 'nɔɲwɛɛ 'gbɔ, nu, -we ka gbɔ -wa, ɔ dlɪzɔzvee 'gbɔ ɔ yia ɔ 'yɪ nyumɛ tiklu nya. ¹⁴ We -ka yaa ni, zɔzɔnɔ -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wla, titee 'nɔɲwɛzɔzvee 'gbɔ -amɪa -bhlogbɔɔ yɪ we ni, -zugba, dlɪzɔzvee mia, bhe -wa, 'in -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka nyumɛ 'nyɛ, we 'ni 'ji -ka. ¹⁵ Tite laa -Lagɔɔ 'cɛ la, nu, tite 'ni -mi ni, we 'nɔɲwɛzɔzvee 'ni -mi.

¹⁶ We 'gbɔ dlɪzɔzvee nya -a yia -lu -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka -aun 'nyɛ. Nu, wla ɔ wlaa we bhe. -Wa weee mia Ablaamɔv 'yua nya, ma yia we. 'in -wa mia Ablaamɔv 'yua nya, we 'ni nu, -wa zva tite 'nɔɲwɛ -bhlogbɔɔ, nu, -wa zva dli Ablaamɔv 'bhisa, ma -wa. Nu, Ablaamɔ mi -a 'dɛ weee dide

* 4:9 Nu, glɛkɪwɛli 'wɔ -wa mia kni 'wɔ -yɔ -wa 'nia kni 'wɔ -mi gbɔ we gbaa.

nya. ¹⁷ 'Sa we mia celɔda -Lagɔɛbhe 'wɔɛ: «Nu, -mi mia, -mi in -zɛlia laga -nyumaa -zloo dide.» Saɛɛ Ablaamv mia -amɔaa dide nya, -Lagɔ ɔ ɔ zva dli -gv, -mɔɔ 'yu. -Lagɔ ɔ nyaɛ tɩtlɩnya 'yliyɔgagie, 'in -we 'nia lamɩ, 'in ɔ laa we la, mɔ. ¹⁸ Ablaamv dli 'tɛ -Lagɔ -gv 'wɔ, da wa 'nia mneni wa 'ka -lu yabhlogbɔɔ wɔ, 'in ɔ yia wɔ. ɔ mia wɔda, ɔ dli mi -Lagɔ -gv. We 'dɛɛ 'gbv ɔ yia laga -nyumaa -zloo dide -zɛ. Nu, -Lagɔwɛli nɛɛ: «-Wa -na yia gwalia ni, wa -zu 'wɔ.» ¹⁹ Ablaamv ka -Lagɔ dli -gv zɔ, 'in ɔ yia dli 'temanɩ. Nu, ɔ -zɔ gbv gbu, 'in ɔ zɛlia ɔ ku tɩtlɩli glaa, 'in ɔ 'ɣwnɔ *Sala mi -gblotv ɣwnɔ nya. ²⁰ We mi 'sa 'bhie, ɔ 'ni dli -Lagɔɔ gbagbawɛli -gusa. Nu, ɔ dlizɔzve 'temanɩ ɔ la, 'in ɔ yia -Lagɔɔ 'ɣni 'ylimanɩ. ²¹ ɔ mi we -gv nu, -Lagɔ ka 'tɩtɛ, 'in -we ɔ gbaa, ɔ mneni ɔ 'ka we lɛnv. ²² -We mia dɛɛ 'gbv -Lagɔ yia Ablaamv 'yi nyumɛ tiklu nya. ²³ -Lagɔwɛli nɛɛ: «-Lagɔ ka ɔ 'yi nyumɛ tiklu nya», 'ya we 'ni ɔ 'dɛbhlogbɔɔɔ 'gbv we mi celɔda. ²⁴ -Amɔa ka dlizɔzve -gv, -Lagɔ ɔ -sɔlva -amɔaa -Kanyɔ -Zezu 'wɔ tɩtlɩnya glaa yia -ain yibhelia nyuma tiklu nya, 'sa -bhlokpade we mia -amɔa weee -nv nya. ²⁵ -Amɔaa gbvnyuuu 'gbv wa yia ɔ 'bha, 'in -Lagɔ 'ka -ain 'yi nyuma tiklu nyaa 'gbv ɔ yia ɔ tɩtlɩnya glaa 'wɔsɔlv.

5

-Lagɔ ka -a -yɔ ɔ 'sɔ 'wɔsuslolu -Zezuu gbɛgbɛin

¹ We 'dɛɛ 'gbv -Lagɔ yia -ain 'yi nyuma tiklu nya -amɔaa dlizɔzvee 'gbv. -Slɛɛn, -a -yɔ ɔ 'sɔ mi 'wɔtɔtve -dlɔɔ 'wɔ, -amɔaa -Kanyɔ -Zezu Klisu gbɛgbɛin. ² -A -ka -Lagɔ dli -gv zɔ, -Zezuu gbɛgbɛin -a mneni -a 'ka 'nanɩdli -ka -Lagɔ -yɔlanɩni. 'in -slɛɛn, -a mi ɔ 'nanɩdli 'wɔ. -A mi 'mɔna lida, -we ka gbv -wa, -amɔaa dli mi we -gv nu, -Lagɔɔ 'ɣnumnie -a yia 'yia ɔ kwɛɛ. ³ We bhli -mvv -gv, -amɔaa 'dɛ yi siada -mɔo, -a mi 'mɔna 'wɔ. -We ka gbv -wa, -a -yi we 'ji nu, -a -ka siada -mi, 'bhie -a zɛa dlɩtie -cian. ⁴ -A -ka dlɩtie -ka,

'bhie -a temanta la 'yiyigbu 'wu. -A -ka latemanti 'yiyigbu 'wu, -we -a wua, mu -wa -we -Lagɔ yia -aun -yla lenua. ⁵ -A -ka -Lagɔɔ kwelu wuda -mi, we 'na 'ka -aun -dawli 'wɔnɔ, -we ka gbu -wa, -Lagɔ ka -aun ɔ Zuzu 'Pupa 'nye, 'in mu 'kaa ɔ zekalie -amɔaa dli zɔ yeli.

⁶ Cun, bhla -we nya -a 'nia 'tite yabhlogbɔɔ -ka, 'in Klisi yia tli gbonyuu -lenɔnyaa 'gbu, wee bhla mia, -Lagɔ 'paa we ηwεε. ⁷ Wa 'ka nyime tikluu 'gbu tilitie -yɔɔwɔnu we -kali -yɔ. Nyime yabhlo ɔ nva 'nani, wa mneni yaa wa 'ka tli ɔ 'gbu. ⁸ Nu, Klisi yia tli -amɔaa 'gbu, da -a mi bhaa gbonyuu lenuda, mu -slolua -aun sa -Lagɔ -kalia -amɔaa zε. ⁹ -Slεεn, ɔ 'pɔɔɔn 'gbu -Lagɔ yia -aun nyuma tiklu nya. We -ka 'sa -mi ni, -a mi we -gv ni, mɔ yia -aun -Lagɔɔ 'cε 'wɔsaa. ¹⁰ Nu, da -a mi bhaa -Lagɔɔ tɔnyuma nya, 'in ɔ yia -a -yɔ ɔ 'sɔ 'wɔsuslolu ɔ 'Yuu tilitie nya. ɔ -ka -a -yɔ ɔ 'sɔ 'wɔsuslolu sanεε, sa we -ka -mi, mɔ yi 'yaa -aun gbu 'wɔsaa ɔ 'Yuu 'yliyɔgagie -gv. ¹¹ We 'ni 'sa -tu. -A mi 'muna lida -Lagɔ 'wu, -amɔaa -Kanyɔ -Zezu Klisi gbεgbεin, -we ka gbu -wa, mɔɔ suslolu -a -yɔ -Lagɔ 'sɔ 'wu.

-Zezu Klisi lenugbu 'yli we -zi *-Adaan -nɔ

¹² Gbonyuu yia la dɔdɔ -gv nyime yabhlogbɔɔɔ 'gbu, mɔ -wa *-Adan. 'In wee gbonyuu yia tilitie lala, tɔn, 'in tilitie yia lamneni nyuma weee -gv, -we ka gbu -wa, dɔdɔgv -nyuma weee ka gbonyuu lenu. ¹³ Da -Lagɔ 'nia -slɔ Moizi tite 'nye, wemu gbonyuu mi la dɔdɔ -gv see. Nu, tite 'ni bha -slɔ lamu 'gbu, -Lagɔ 'ni gbonyuuu 'gba nyime 'wlu di. ¹⁴ 'In tilitie -nanɔ yia nyuma 'wlulapili, we 'bhu -Adan -gv we 'ka Moizi yli. -Adan ɔ 'nia -Lagɔɔ weli 'nɔɔwε zɔ, -mama 'nia ɔ -bho -gbonyuu lenu, 'in tilitie yia -maa 'bha.

Nu, -Adan -wa ɔ 'kaa yii nɔ 'wɔwɔlv. ¹⁵ 'In, -Lagɔɔ wlawlalu bhe -yɔ -Adaan gbonyuu mi -yɔbhɔbhloda tenyi tenyii. Nyumaa -zlo yia tli nyime -bhlogbɔɔɔ gbonyuuu

'gbu, gbuzɔnu -wa. Nu, -Lagɔɔ wlawlalu bhe kaa 'ɲni tenyi tenyii, -Lagɔ wlaa we nyumɛ -bhlogbɔɔ gbɛgbɛin, mɔ -wa -Zezu Klisi. 'Sa -Lagɔ bubania ɔ zuzɔnu lɛnve la sa bhe, nyumaa -zlo glaa. ¹⁶ -Lagɔɔ wlawlalu, we -yɔ ɔ nyumɛ -bhlogbɔɔ gbɔnyuu, we 'ni -tnɔv -bhlo -ka. ɔ nyumɛ gbɔnyuuu -tnɔv -wa nyumaa -kaslɔ 'wɔpapɛ -Lagɔɔ gbɔwubhubhuee gbɛgbɛin. Nu, ɔ wlawlalu bhee -tnɔv -wa -Lagɔ yia nyuma nyuma tiklu nya. ¹⁷ Gbuzɔnu sa, nyumɛ -bhlogbɔɔ 'gbu, nyumɛ -bhlogbɔɔ 'wlu -gbɔnyuuu 'gbu, 'in titlie yia dɔdɔ weee bhiti. Nu, ɔ -Zezu Klisi 'dɛbhloo gbɛgbɛin nyuma yia -lu duun -Lagɔ kwɛɛ. Mɔ nyɛa wa zuzɔnu sa duun, 'in ɔ gbaa nu, wa mi nyuma tiklu nya. 'Yliyɔgagie wa yia 'yia -Zezu Klisi 'gbu, 'in wa -yɔ ɔ 'sɔ 'ka -lu weee 'wlulapili.

¹⁸ Nu, nyumɛ -bhlogbɔɔ gbɔnyuu 'paa nyuma weee -kaslɔ 'wɔ. 'Sa -bhlokpade, -bhlogbɔɔ lɛnɔgbu tiklu tia nyuma weee 'wɔ tiklu, 'in we yia wa 'yliyɔgagie 'nyɛ. ¹⁹ Bha -benyi, nyumɛ -bhlogbɔɔ 'nia -Lagɔ 'nɔɲwɛ zɔ, -bha nyumaa -zlo -zɛa gbɔnyuu -lɛnɔnya. 'Sa -bhlokpade, nyumɛ -bhlogbɔɔ zɔa ɔ 'nɔɲwɛ, 'in -Lagɔ yia nyuma duun 'yi nyuma tiklu nya.

²⁰ Tite ka yi, 'in gbɔnyuu yia 'wɔzumanɔ tenyii. 'in gbɔnyuu -ka 'wɔzumanɔ tenyii ni, -Lagɔɔ 'nanɔdli ka -gɔwɔlaylimanɔ, 'in we yia we ɲwɛlazili. ²¹ Nu, gbɔnyuu ka titlie la, 'in we yia nyuma 'wlulapili. 'Sa -bhlokpade, -Lagɔɔ zuzɔnu pilia nyuma 'wlu la, 'in we yia wa nyuma tiklu -zɛli. 'Sa -a yia 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka -amɔaa -Kanyɔ -Zezu Klisi gbɛgbɛin.

6

Gbɔnyuu 'ni -slɛɛn se -ka -aun -gɔ

¹ Wee gbɔ mia, sa -a 'ka we daa gba? 'Lee, -a zɔ gbɔnyuu lɛnve 'yliyɔ, 'bhie -Lagɔɔ 'nanɪdlɪ 'ka -gɔwɔlaylimanu? ² -lnnya, we 'nɪ 'sa -mɪ. Tɪtlɪe yabhlo -we 'wɔ -a 'plɪɪa, we ka -a -yɔ gbɔnyuu 'sɔ -yɔsɪsali. We -ka 'sa -mɪ, -a 'nɪ mneni -a 'ka gbɔnyuu lɛnvɔda -tɔ. ³ Amɪaa 'dɛ -yi we 'ji nɪ, da wa batizea -aɪn, -a -yɔ -Zezu Klisɪ ka 'wɔtɔ -bhlo, 'ɪn -a -yɔ ɔ 'sɔ mɪ -bhlo ɔ tɪtlɪe 'wɔ. ⁴ Da wa batizea -aɪn, we 'wɔ sa nɪ, wa ka -a -yɔ ɔ 'sɔ gbawla 'wɔfa. 'ɪn Didee 'tɪtɛ 'kadɔ yia ɔ Klisɪ ganɔ -mɔ tɪtlɪe 'wɔ. 'Sa -bhlokpade, -amɪa 'ya, -a 'ka 'yliyɔgagɪe lolu 'yu 'gbɔ, ɔ yi 'saa nɔ.

⁵ We -ka nɪ, -a -yɔ ɔ 'sɔ mɪ -bhlo bhla -we nya -a -yɔ ɔ tɪɪa, 'wɔ -a -yɔ ɔ yia -tɔa -bhlo ɔ 'yliyɔgagɪe 'wɔlali bhla. ⁶ -A yibheli we 'ji nɪ, -amɪaa -mɪmɪsɔ 'cɪn -yɔ Klisɪ mɪ *su -gɔ lakɔlɔda. -Slɛɛn, gbɔnyuuu -kpabhiee 'tɪtɛ ka labhɔ, -a yi 'maslɛɛn gbɔnyuuu galɪ nya -mɪ. ⁷ Nɪ, nyɔmɛ -ka tɪɪ, gbɔnyuu 'nɪ 'maslɛɛn 'tɪtɛ -ka ɔ -gɔ.

⁸ Cɪn, -a -yɔ Klisɪ -ka tɪɪ nɪ, -amɪaa dlɪ mɪ we -gɔ nɪ, 'yliyɔgada -a -yɔ ɔ 'sɔ yi 'yaa -mɪa. ⁹ Nɪ, -a -yi we 'ji nɪ, -Zezu Klisɪ ka tɪtlɪnya glaa 'wɔsɔ, 'ɪn ɔ 'na 'ka 'maslɛɛn tɪɪ, we ji -wa nɪ, tɪtlɪe 'nɪ 'maslɛɛn 'tɪtɛ -ka ɔ -gɔ. ¹⁰ Cɪn, ɔ ka tɪɪ, 'ɪn wee tɪtlɪe yia ɔ -yɔ gbɔnyuu -yɔsɪsali -zakpa -bhlogbɔɔ 'kuteyi. -Slɛɛn, ɔ -ga 'yliyɔ, 'ɪn ɔ 'yliyɔgagɪe weee mɪ -Lagɔɔ -nɔ nya. ¹¹ 'Sa -bhlokpade, amɪa 'ya, a yla amɪaa 'dɛ tɪtlɪnya 'bhisa. We ji -wa nɪ, a -yɔ gbɔnyuu ka -yɔbhɔbhɔ, 'ɪn a -ga 'yliyɔ -Lagɔɔ -nɔ nya, -Zezu Klisɪ 'wɔ.

¹² We 'dɛɛ 'gbɔ, amɪaa ku -we 'kaa tɪɪ, gbɔnyuu 'na pɪɪ we 'wɪ la -nɪ, a yi 'maslɛɛn we dlɔwɔnyɪgbɔ lɛnɔ. ¹³ A 'na tɪɪ 'maslɛɛn amɪaa ku gbɔnyuuu lɛnve 'wɔ -nɪ, we yi gbɔnyuu lɛnɔ. Nɪ, -we a 'kaa lɛnɔ, mɔ nɪ: a 'nyɛ amɪaa 'dɛ -Lagɔ yoo, nɛɛ nyɔma -wa 'bhɔ tɪtlɪe lɔ, 'ɪn wa yi 'yliyɔgagɪe 'wɔplɪɪ. A bhɔ amɪaa 'lali 'wɔ a 'ka gbɔzɔnɔ lɛnɔ. ¹⁴ Nɪ, gbɔnyuu 'na -kalɪ aɪn -nɪ. -We ka gbɔ -wa, a 'nɪ tite zɔ -mɪ, nɪ, -Lagɔɔ 'nanɪdlɪ zɔ a mɪa.

-Lagɔɔ gali a -mia

¹⁵ Nɩ, -we zɔ -a mia nɩ, we 'nɩ -slɛɛn tite, nɩ, -Lagɔɔ 'nanɩdlɩ zɔ -a mia. 'Lee, we -ka 'sa -mɩ, -a mneni -a 'ka -amɩaa 'dɛ gbɔnyuu lɛnve tɩlu? -Innya, we 'nɩ 'sa -mɩ. ¹⁶ -We a 'kaa 'jɩyɩbheli, mɔ nɩ: a -ka amɩaa 'dɛ wla nyɩmɛ yabhlo -yla ɔ 'ka amɩaa -kanyɔ -zɛ, ɔɔ nyɩmɛ a mia 'nɔɣwɛ -zɔda, -mɔɔ gali a -zɛa. We 'dɛɛ 'gbɩ, a mneni a 'ka gbɔnyuuu gali -zɛ. We 'nɩ -mɩv, a mneni a 'ka -Lagɔɔ gali -zɛ. Gbɔnyuu mia, mɩ kwaa aɩn tɩtlɩɛ 'wɩ. Nɩ, a -ka -Lagɔ 'nɔɣwɛ zɩ, 'ɩn ɔ yɩa aɩn nyɩma tɩkɩ nya. ¹⁷ -A 'pa -Lagɔ fuo. Tɩada mia, a mɩ gbɔnyuuu gali nya, 'ɩn, -slɛɛn mia, a ka gbɩzɔnɩ wa -slɔlua aɩn 'nɔɣwɛ zɩ, dɩ weɛ nya. ¹⁸ Nɩ, -Lagɔ ka aɩn gbɔnyuuu 'tɩtɩ kwɛɛ -sa, 'ɩn, -we mia tɩkɩ, a yɩa we gali -zɛ. ¹⁹ -We ka 'gbɩ na gbaa sa we, amɩaa 'nɩnve -kall -yɔ. Sa a wla bhaa amɩaa ku pɩnplagbɩ -yɔ gbɔnyuuu 'yɩlɩ -bhlo -bhloo lɛnve -yla, gali 'bhɩsa, 'ɩn gbɩnyɩl weɛ yɩa aɩn 'wlulapɩlɩ nɩ, 'sa -bhlokpade, a wla -slɛɛn amɩaa 'dɛ gali nya, -we mia tɩkɩ -yla. Nɩ, mɩ wlɩlɩba -mɔ aɩn -Lagɔɔ 'yɩlɩa 'wɩ.

²⁰ Da a mia gbɔnyuuu gali nya, gbɩ tɩkɩlɩ lɛnveɛ 'tɩv 'bha aɩn. ²¹ -We a nva lɛ, lɛɛ -lu we 'nyɛ aɩn -nya? -Slɛɛn mia, zɩ bhaa aɩn, weɛ gbɩ nɩ kwaa nyɩmɛ tɩtlɩɛ 'wɩv 'gbɩ. ²² Nɩ, -slɛɛn mia, a mɩ amɩaa 'dɛ -yla, 'ɩn, gbɩnyuu 'nɩ aɩn -ka. A ka -Lagɔɔ gali -zɛ, 'ɩn we -tɩnɩv -wa nɩ, -a mɩ -mɔwɩveɛ 'yoo -gv. Mɩ kwaa aɩn -Lagɔɔ 'yɩlɩyɔgagɩɛ -we 'nɩa bhloɩuda -ka 'wɩ. ²³ Gbɩzɔnɩ -wa: gbɩnyuu lɛnve mia, we -tɩnɩv -wa tɩtlɩɛ. 'ɩn -we -Lagɔ wlaa sa bhe, mɩ -wa 'yɩlɩyɔgagɩɛ -we 'nɩa bhloɩuda -ka -amɩaa -Kanyɔ -Zezu Klɩsɩ 'wɩ.

7

¹ Na bhelia, ɩn -yɩ we 'jɩ nɩ, -we na yɩa gbaa, a ka we 'wolanɩnɩnve bhɩa, -we ka gbɩ -wa, a -yɩ tite. Tite mia, nyɩmɛ -ka 'yɩlɩyɔga nɩ, we pɩlɩ ɔ 'wɩlɩ la. ² We 'wɩlɩ sa

ylikwɔɔwɔnɔ -yɔ ɔ 'lowlii gbɛgbɛɪn gbv. ɔ -ka ɔ 'lowlii -gbɛ -mɪ, -mɔɔ -ka 'yliyɔga nɪ, tite -galɪ ɔ -gv. 'ɪn -mɔɔ -ka tli, tite 'nɪ -slɛɛn ɔɔ 'ɔwɔnɔ -gv -mɪ. ³ Da ɔɔ 'ɔwɔnɔ 'lowli -gaa -slɔ 'yliyɔ, ɔ -ka nɔkpasu -putu kwa, -zugba gbɔnyuu ɔ nva lɛ. 'ɪn ɔ 'lowli -ka tli nɪ, tite 'nɪ -slɛɛn ɔɔ 'ɔwɔnɔ -gv -mɪ. ɔ mneni ɔ 'ka nyɪmɛ -putuu 'ɔwɔnɔ -zɛ, -mɔɔ 'nɪ -slɛɛn gbɔnyuu. ⁴ Na bhelia, 'sa -bhlokpade we mia amiaa -nɔ nya. A -yɔ Klisi mɪ -bhlo. Mɔ tlia -amiaa 'gbv. We 'dɛɛ 'gbv a -yɔ tite ka -yɔbhɔbhɔ. -Slɛɛn mia, -ɔ -sɔa tɪtɪnya glaa 'wɔ, ɔ -nɔ a -mia. We 'dɛɛ 'gbv, -a mneni -a 'ka -Lagɔɔ lubho nɔ. ⁵ -Benyi mia, da -a nva -amiaa 'dɛɛ dɔmagbɔ lɛ, -Lagɔɔ tite saa -amiaa dɪwɔnyɪnɪli 'nyii gwlu. Mɔɔ nva -amiaa ku zɔ lubho, 'ɪn we kwaa -aɪn tɪtɪlee 'yloogbɔ. ⁶ Nu, -slɛɛn mia, -a 'nɪ 'maslɛɛn titee galɪ nya -mɪ. -We kwɛɛ -a mia -kasɔ 'wɔ -benyi, -a ka tli -mɔɔ sɔɔ. -A mneni -a 'ka -Lagɔɔ lubho nɔ lubhɔnɔsɔ lolu lɔ, ɔ Zuzu 'nɔɔwɛzɔzɔe nya. Sa -a nva -benyi ɔ lubho, tite -we mia cɛɪda we galɪ -mɔɔmɛ nya, -a 'nɪ 'maslɛɛn -mɔɔ -gv -mɪ.

-Mɔɔ tite nɔ lɛa?

⁷ Sa -a 'ka -slɛɛn gbaa? 'Lee, tite -yɔ gbɔnyuu 'sɔ, -lu -bhlo -wa yi? -ɪnnya, we 'nɪ -lu -bhlo. Nu, -we gbɔnyuu -mia -slolu, tite ka 'mɪ we -slolu. We 'nɪ ya nɪ, tite nɛɛ nɪ, -na -limaa -luu 'tɔ 'na 'bhali -mɪ -nɪ, nyuma -putuu -luu tɔ mia, ɪn 'na 'ka yaa we yibheli. ⁸ Nu, da tite yia, -bha gbɔnyuu 'yia -jɔɔ, 'ɪn we yia na dɪ zɔ dɪwɔnyɪnɪluu 'yli -bhlo -bhlo fa. -We ka gbv -wa, tite 'nɪ -mɪ nɪ, gbɔnyuu ka tli. ⁹ Bha, da tite 'nia lami, ɪn -ga 'yliyɔ. -Slɛɛn, tite ka yi, 'ɪn gbɔnyuu yia ganɔ, ¹⁰ -bha -bhlokpade, 'ɪn ɪn yia tli. -Slɛɛn, tite -mɔɔmɔ 'ka yaa 'yliyɔgagɛ la, we 'nɪ we lɛnɔ, tɪtɪle we laa. ¹¹ Gbɔnyuu 'yia -jɔɔ, 'ɪn we yia tite 'wɔpɪli we 'ka 'mɪ -dawli 'wɔnɔ. Gbɔnyuu ka 'mɪ 'bha titee sɔɔ.

¹² Nu, -Lagɔɔ tite mi -mɔwɔɔɔda, 'in ɔ titenya mi -mɔwɔɔɔda, we tiklu, 'in we nanɔ 'yɔli. ¹³ 'Lee, -lu -zɔnɔ mneni we 'ka 'mi tɔtɔɔ -laa? -Innya, we 'nɔ 'sa -mi: gbɔnyuu nua we ɛ. We ka -lu -zɔnɔ 'wɔɔɔɔɔɔɔɔ, we 'ka 'mi 'bha. Nu, tite slɔɔɔ -aɔn nu, gbɔnyuu -nyu 'yɔli.

-Gɔɔɔ mi gɔɔɔ nyumɛ 'wɔ

¹⁴ Cɔn, gbɔzɔnɔ -wa: -a -yi we 'ji nu, tite mia, -Lagɔɔ Zuzuu -gbɛ we 'bhva. 'In -ami mia, nyumɛ -ɔ wa paa pɛɔɔ gaylo 'bhisa gbɔnyuu kwɛɛ, 'mɔ in -mia. ¹⁵ Yee! -We na nua ɛ, 'in 'nɔ we 'wɔɔɔ. Nu, -we in 'yɔɔɔɔɔ in 'ka ɛnɔ, 'in 'nɔ -mɔɔ ɛ, 'in -we na nyɛa 'wɔ, -mɔɔ na nua ɛ. ¹⁶ -We na nua ɛ, we -ka nu, in 'nɔ we 'yɔɔɔɔ, mɔ slɔɔɔ nu, in ka ɔɔɔ nu, tite nanɔ 'yɔli. ¹⁷ We -ka 'sa -mi, we 'nɔ na dɛ nɔ we ɛ, gbɔnyuu, -we mia 'mi 'wɔ, mɔ nua we ɛ. ¹⁸⁻¹⁹ Cɔn, in -yi we 'ji, zɔzɔnɔ 'nɔ 'mi 'wɔ -mi. -Ami, -ɔ mia nyumɛ nya, nu, zɔzɔnɔ -nɔnɔɔ mi na dɔɔ zɔ, 'in in 'nɔ mneni in 'ka we ɛnɔ: zɔzɔnɔ -we in 'yɔɔɔɔɔ in 'ka ɛnɔ, 'in nɔ we ɛ, gbɔnyuu -we in 'nia 'yɔɔɔɔ, 'in na nua -mɔɔ ɛ. ²⁰ -Slɛɛn mia, -we in 'nia 'yɔɔɔɔ, in -ka we ɛnɔ nɔ, we 'nɔ nu, na dɛ nɔ we ɛ, nu, gbɔnyuu -we -dɔɔɔ 'mi 'wɔɔɔ, mɔ nua we ɛ.

²¹ Sanɛɛ na tɔɔɔ sa tite nɔ -gɔ: in -ka gba in 'ka zɔzɔnɔ ɛnɔ, gbɔnyuu ɛnɔɔ -bhɔɔɔɔɔ in mnenia. ²² -Mɔ na dɔɔ zɔ, -Lagɔɔ tite nanɔ 'mi dɔɔɔ. ²³ Nu, -mɔ na ku zɔ mia, tite -putu mia -mɔ. Wee tite mia, mɔ -yɔ tite, -we na 'wɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔɔɔɔ nua sɔ gva, 'in mɔ zɛɔɔ 'mi tite 'nyuu, -we mia 'mi 'wɔɔ -kasɔnyumɛ. ²⁴ -Ami mia -slɛɛn da nyazɔnɔ nya. Nyɔɔ mneni ɔ 'ka 'mi na ku -we kwaa 'mi tɔtɔɔ 'wɔ kwɛɛ -saa? ²⁵ -A 'pa -Lagɔɔ fuo -amɔɔ -Kanyɔ -Zezu Klisu 'ɔɔɔ nya. Na 'yɔɔɔɔɔ nya na ɔɔɔɔɔ -Lagɔɔ tite -yɔ, 'in na zua gbɔnyuu 'nɔɔɔ na -mumɔɔ 'wɔ.

8

-Lagɔɔ Zuzu saa -aun gaylo -flii

¹ -Slɛɛn mia, -wa -yɔ -Zezu 'sɔ mia 'wɔsusloluda nyime -bhlo nya, gbudilie 'ni wa -nv nya -mi. ² Nu, -Lagɔɔ Zuzuu tite, -we nyɛa nyime 'yliyɔgagie -Zezu Klisti 'wu, -mv ka 'mi gbɔnyuuu tite -yɔ tɪtlɪe kwɛɛ -sa. ³ Nyumaa 'wɔyɔlɔvee 'gbu Moizu tite mia, we 'ni mneni we 'ka wa gbu 'wusa. Nu, -Lagɔ ka we lɛnv: ɔ 'ka nyumaa gbɔnyuuu -yɔgbu 'wɔbhɔu 'gbu, ɔ 'dɛɛ 'Yu ɔ 'paa yoo dudu -gv, 'in -mɔɔ yia yi nyime 'bhisa, -mɔɔ ku 'ka gbɔnyuu -lɛnvnyɔɔ ku nya 'wɔwlv. 'Sa -Lagɔ 'bhua gbɔnyuuu -yɔgbu 'wu ɔ 'Yuu gbɛgbɛin. ⁴ -We ka 'gbu ɔ yi 'saa nv, mv -wa nu: -we tite palia gbu tɪklu nya -aun 'wu, we 'ka gba. Nu, -slɛɛn mia, -a mi -Lagɔɔ Zuzuu sɔlv nɔɔa, -a'a nɔ 'maslɛɛn -amɪaa dɪwɔnyɪnili 'bi. ⁵ -Wa nɔa nyumaa dɪwɔnyɪnili 'bi, wa dli tua we -gv, 'in -wa nɔa -Lagɔɔ Zuzuu sɔlv, wa dli tua we -gv. ⁶ Nyuma -wa ka dli tua wa dɪwɔnyɪnili 'bi, tɪtlɪee 'yoo -gv wa mia. Nyuma -wa ka dli tua -Lagɔɔ Zuzu -gv, 'yliyɔgagie -yɔ 'wɔtɔtɔve -dlɔɔɔ 'yoo -gv wa mia. ⁷ Cɪn, nyuma -wa ka dli tua wa dɪwɔnyɪnili 'bi, -Lagɔɔ tɔnyuma wa -mɪa: wa'a zv -Lagɔɔ tite 'nɔɔwɛ, nu, wa 'ni we mneni. ⁸ Nu, -wa nɔa wa 'dɛɛ dɪwɔnyɪnili 'bi, wa 'ni mneni wa 'ka -Lagɔ dudu namanɪ.

⁹ 'In amɪa, a'a nɔ amɪaa dɪwɔnyɪnili sɔlv, nu, -Lagɔɔ Zuzuu sɔlv a nɔa, -we ka gbu -wa, ɔ mi aun 'wu. Nyime -ɔ 'ni Klisu Zuzu 'wu -ka, ɔ 'ni Klisu -nv nya -mi. ¹⁰ Nu, Klisu -ka aun 'wu -mi, amɪaa kuu 'dɛ yi tɪtlɪee -nv nya -mi gbɔnyuuu 'gbu, -slɛɛn -Lagɔɔ Zuzu yia aun 'yliyɔgagie 'nyɛa, -we ka gbu -wa, -Lagɔ nɛɛ nu, a mi nyuma tɪklu nya. ¹¹ We -ka nu, -Lagɔɔ Zuzu mi aun 'wu, -Lagɔ -ɔ -sɔlva -Zezu Klisu 'wu tɪtlɪnya glaa, amɪaa ku -we tɪa, mɔ yia we 'yliyɔgagie 'nyɛa ɔɔ Zuzu -ɔ mia aun 'wɔwlv gbɛgbɛin.

¹² Bheliain, wee mia dɛɛ 'gbu, kpagbu yabhlo mi -
 ain 'wlu. Wee kpagbu mia, we 'ni -amɩaa dliwɔnyinilii
 gbɛgbɛin, 'bhie -a 'ka we sɔlv nɔ. ¹³ A -ka amɩaa
 dliwɔnyinilii sɔlv nɔ ni, tlia a yia. 'In a -ka we 'bha -Lagɔɔ
 Zuzuu 'tite nya ni, 'in a yia 'yliyɔgagie. ¹⁴ -Wa mia -Lagɔɔ
 Zuzuu sɔlv nɔda, ma -wa -Lagɔɔ yua. ¹⁵ -Lagɔ ka ain ɔ Zuzu
 'nye, 'in ɔ Zuzu'u -zeli ain gali, ɔ'ɔ 'nye ain nyanɔdli. Nu,
 -Lagɔɔ 'yua ɔ zelia ain. ɔɔ Zuzuu 'gbu, -a kpɩa 'wu -Lagɔɔ
 gbɛgbɛin gbabɩe nya: «Aba!* Dide!» ¹⁶ -Lagɔɔ Zuzu bhlia
 -amɩaa 'dɛɛ zuzu -gu, 'in ɔ ηwnunua -ain ni, -a mi -Lagɔɔ
 'yua nya. ¹⁷ 'In -a -ka -Lagɔɔ 'yua nya -mi, -lu -zɔnv -we
 -Lagɔ zva la ɔ nyumaa -nv nya, 'yia -a yia we. Cɩn, -a -yɔ
 Klisi sɔ yia we dlilia. Nu, -a -yɔ ɔ 'sɔ -ka siada -mi, -a -yɔ ɔ
 'sɔ, 'in -amɩaa 'ηni mni 'yaa.

-Lagɔ yia -ain ɔ 'ηni 'kadɔ 'nyɛa

¹⁸ -Amɩaa -zɛɛn -siastɛ -yɔ -Lagɔɔ 'ηnumɩe -we ɔ yia -
 ain 'klɩslɔlua, -a -ka we 'dɛsɔbhie yibhɔlv, in mi we -gu nu,
 -amɩaa siastɛ 'kienyi. ¹⁹ Cɩn, -lu weee -Lagɔ -laa la, bhla -
 we nya -Lagɔ 'kaa ɔ 'yuua 'ηni 'kadɔ -slɔlu, we mi we wɔda,
 'in we 'tv mi we 'bhada. ²⁰ Nu, 'tite -we nva lɛ, 'in lalalu
 kamania -yɔ, we kwɛɛ dɔdɔ -tva. We 'ni lalalu 'yibha we,
 -Lagɔɔ dɛ -wa. We mi 'sa 'bhie, -lu -zɔnv dɔdɔ mia wɔda.
²¹ Wee 'tite -we nva lɛ, 'in lalalu mia -nyumoda, 'in -we nva
 dɔdɔ gaylo 'wu, la we yia 'bhva. Gaylo 'wu dɔdɔ yia 'bhva,
 'in 'yia we yia 'ηni 'kadɔ -we -Lagɔɔ 'yua 'kaa 'yi. ²² -A -yi
 we 'ji ni, -lu weee -Lagɔ -laa la, we mi -zɛɛn -bhlokpade
 kluda siastɛ kwɛɛ, 'ηwnɔ -ɔ mi 'wlusada 'bhisa. ²³ Nu, we
 'ni lalaluu 'dɛbhlogbɔɔ: -amɩa mi 'ya kluda -amɩaa dli zɔ.
 -Lagɔɔ 'yuua -zɛzɛe 'tv mi -ain 'bhada, ɔ 'ka -amɩaa ku
 gaylo 'wusa. We mi 'sa 'bhie, -a ka -Lagɔɔ wlawlaluu tianv
 'yi, mv -wa ɔ Zuzu. ²⁴ -A ka gbu 'wɔbhv, ni, -a 'ni -slɔ we

* 8:15 Aba: we ji -wa «Dide» zuifɔwɛli 'wu.

'dɛ weee 'yɪ: -a mɪ we wuda. -We -a dɪa dli 'wɔ, -a -ka we -yɔyɪ nɪ, wa'a la -sɛɛn we dliwɔdɪdɪe. -We -a yɪa -yɔ, we 'nɪ dliwɔdɪdɪe gbu -ka. ²⁵ -We -a'a 'yɪa -yɔ, -a -ka we dli 'wɔdɪ nɪ, 'ɪn -a wɔa we dlitie nya.

²⁶ We bhli mɔv -gɔ, -amɪa 'nɪa da 'wɔtɛ nɪ, -Lagɔɔ Zuzu yɪa, 'ɪn ɔ bɛa -aɪn -yɔ. Sa -a 'kaa -Lagɔ bhuhhoe sazɔnɔ sa, -a 'nɪ we sa -yɪ. Tɔɔn, 'ɪn Zuzu bhuhhoea -Lagɔ -amɪaa -nɔ nya, klukluwɛli -we ŋwɛ 'nɪa mneni we 'ka gba nya.

²⁷ Nu, -Lagɔ mɪa, -mɔ nyumɛɛ dibhe 'wɔ ɔ yɪa la, 'ɪn ɔ -yɪ -we Zuzu yɪbhalia ɔ, -we ka gbu -wa, sa ɔ 'yɪbhaa, 'sa Zuzu bhuhhoea, -wa mɪa ɔ -nɔ nya, wa 'gbu.

²⁸ -A -yɪ we 'jɪ nu, nyuma -wa -kalia -Lagɔɔ zɛ, -wa ɔ laa ɔ dɔmagbɔv 'gbu, gbɔv gbu -we yɪa wa, -Lagɔ bhaa we 'wlu -maa nɔ zɔzɔnɔ nya. ²⁹ -Wa -Lagɔ -saa -bha we gwɛdɪda, ɔ ka dli -sa 'cɪn ɔ 'ka wa ɔ 'Yuu 'wɔwɔlɔ -zɛli. 'ɪn ɔ 'Yu 'ka kɔpasa -zɛ bhelia duun glaa. ³⁰ -Wa -Lagɔ -saa -bha tɪatɪa, ɔ 'ka 'ya wa la. -Wa ɔ laa, ɔ ka wa nyuma tɪklu -zɛli, 'ɪn -wa ɔ -zɛlia nyuma tɪklu, ɔ ka 'ya wa ɔ 'ŋnɪ 'kadɔ 'nyɛ.

Gbu yabhlogbɔɔ 'nɪ mneni we 'ka -aɪn -Lagɔɔ zɛkalie -yɔsa

³¹ Nu, lɛɛ -lu -a 'ka gbunya -mɪnu 'bɪgɔpalia? -Lagɔ -yɔ -aɪn -ka -mɪ, nyɔɔ mneni -aɪn a? -Mɔɔ -kanyɔ 'nɪ -mɪ.

³² ɔ 'Yuu 'dɛbhie, -Lagɔ 'nɪ ɔ sɪasɪe gwɛvlali. Nu, -a 'dɛ weee 'gbu ɔ yɪa ɔ wɪa wa 'ka ɔ 'bha. ɔ -ka ɔ 'Yu wɪa nɪ, -lu weee ɔ yɪa wɪaa sa bhe. ³³ -Wa -Lagɔ -saa -bha, nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka wa gbu 'wluladɪli. -We ka gbu -wa, -Lagɔ nɛɛ wa mɪ nyuma tɪklu nya. ³⁴ Nyumɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka wa gbu -lueli. Nu, -Zezu Klisɪ ka tɪli, we 'nɪ 'sa -tɔ, 'ɪn ɔ yɪa tɪtɪlɪnya glaa 'wɔsɔ. ɔ -dɪ -Lagɔɔ lilisɔlɔ la, -zugba ɔ bhuhhoe -mɔɔ -amɪaa -nɔ nya. ³⁵ Nyɔɔ 'ka -aɪn Klisɪ zɛkalie -yɔsaa? 'Lee, sɪasɪe -wa yɪ? Dɪlɔvɛ -wa yɪ?

'Kɪyɛ 'wɔpaliɛ -wa yɪ? ŋwɔ -yɔ boba -wa yɪ? -Naaɪnagbɔ

-we ylia nyɔmɛ -wa yi? We -yɔ -amɔaa 'bhabhie -wa yi?

³⁶ 'Sa we mia ɔɛlida -Lagɔɛbhe 'wɔɛ:

«-Na 'gbɔ -a plɔɔ tɔtɔɛɛ nɔwɛɛ 'yɔlɔ weee nya.

Bhlabhɔɔnya -we wa 'kaa 'bha ni,

sa wa nɔa we, 'sa wa nɔa -aɔn.»

³⁷ Nu, -we weee ylia -aɔn, 'in -a lua we sa kpɛɛn kpɛɛn, -ɔ -kalia -amɔaa zɛ, ɔ 'ɛni nya. ³⁸⁻³⁹ 'In in mi we -gɔ nu, gbɔ yabhlogbɔɔ 'ni mneni we 'ka -aɔn -Lagɔɔ zɛkalɛ -yɔsa. We 'dɛ yi tɔtɔɛ -zɛɔɔ, we yi 'yɔɔgagɛ -zɛɔɔ, we yi 'anzɔnya -zɛɔɔ, we yi zuzunya -zɛɔɔ, we -yɔ -lu -we mia -sɛɛn -bha -zɛɔɔ, 'in -lu -we mia yida -zɛɔɔ, we 'ni we mneni. We yi -lu weee -we kaa 'tɔtɛ -we mia yalɔ -zɛɔɔ, -we mia dɔdɔ -zɛɔɔ, we -yɔ -li weee mia lalali nya -zɛɔɔ, we 'yabhlogbɔɔ 'ni mneni we 'ka -aɔn -Lagɔɔ zɛkalɛ -we ɔ -slɔlua -amɔaa -Kanyɔ -Zezu Klisi 'wɔ, -yɔsa.

9

-Lagɔ -saa -bha *Izlaɛɔnyɔma

¹ Nu, gbuzɔnɔ na gbaa, -we ka gbɔ -wa, in mi Klisi 'wɔ, 'in 'tɔbhɔ yo. Na dɔɔ, -we Zuzu 'Pɔpa slɔlua 'yoo da, mu gbaa 'mi -yɔɔ nu, gbuzɔnɔ na gbaa. ² -Mɔ na nɔkplɛ, plɛɛ sulo 'nyuu -yɔɔ stasɛ -we 'nɔa bhlɔluda -ka mi -mɔ. ³ -We mia na bhɛɔɔ Zuɔfɔv -nɔ nya, -wa in -yɔɔ wa 'sɔɔ mia nyɔma -bhɔɔ nya yɔɔɛ 'wɔ, in 'yɔɔbha yaa -Lagɔ -sa 'mi kɔnɛɛ, 'in in 'ka Klisi -yɔɔbhɔ wa zuzɔnɔv 'gbɔ. ⁴ *Izlaɛɔnyɔma wa -mia. -Lagɔ ka wa ɔ 'yua -zɛɔɔ, ɔ ka wa ɔ 'ɛni 'kadɔ 'klɔslɔlu, ɔ -yɔɔ wa 'sɔɔ ka 'wɔsɔslɔlu, ɔ ka wa -yɔɔ ɔ tɔtɛ palɔ, ɔ yia wa ɔ bubɔɛ -slɔlu, 'in -li 'kadɔ ɔ 'kaa wa 'nyɛ, ɔ yia we wa -yɔɔ gba. ⁵ ɔ ka wa dukpasɔ 'kadɔ 'nyɛ, 'in wa yia Klisi gwali nyɔmɛ 'bhisa wa zɔyali, Klisi -ɔɔ mia -Lagɔ nya nyɔma weee 'wɔ, -a 'yɔɔɔɔɔ ɔ 'yɔɔlɔ weee nya. *-Amɛni.

-Lagɔɔ 'yuaa 'zayli

⁶ We 'nɪ nɪ, -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka wa 'nyɛ, we 'na 'ka nɪnɪ, nɪ, -wa wa gwalia Izlaɛlɪnyɪma nya, wa 'dɛ weɛɛ 'nɪ 'sa Izlaɛlɪnyɪmaa 'zayli. ⁷ 'ɪn -wa wa gwalia Ablaamɔv zɔyali, wa 'dɛ weɛɛ 'nɪ 'sa ɔ 'yuaa 'zayli. -Lagɔ nɛɛ Ablaamɔ -yɫaɛ: «'Yua in gbaa nɪ, 'yia -na yia wa, *Izaku zɔaa gbɛgbɛɪn -na yia wa 'yia.» ⁸ Weɛ wɛɫɪ 'ji -wa nɪ, -wa mɪa -Lagɔɔ 'yuaa 'zayli nya, we 'nɪ 'yua -wa wa gwali nyɪmaa sɔɫv -bhlogbɔɔ, ma: 'yua -wa -Lagɔ gbaa ɔ 'yua wa yia -zɛa, ma -wa. ⁹ Nɪ, -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka lɛnɔ, mɔ -wa nɪ: «-Zɔ -bhlo 'ka 'pli nɪ, yia na yia, weɛ bhla -bhlokpade nya, -zugba *Sala ka 'yu gwali.»*

¹⁰ Nɪ, we 'nɪ we bhɪalɪda, *Wlebeka mɪ 'ya -bha. ɔ 'yɪ 'yua 'sɔ nɔkpla -bhlo 'wɔ -amɪaa dɔkpaɪa Izakɪ nya. ¹¹⁻¹² 'ɪn -Lagɔ -yɪ ɔ nyɪma -bhasa sa ɔ dɔmagbɔv nya, we 'nɪ wa lɛnɔgbɔv gbɔ, nɪ, la ɔ laa wa. *Wlebeka 'nɪa -slɔ ɔ 'yua 'sɔ gwali nɪ, -zugba wa 'nɪ gbɔzɔnɔ -yɔ gbɔnyuu lɛnɔ, 'ɪn -Lagɔ nɛɛ ɔ -yɫa: «Kpaɪa yia ɔ 'bɪsɔyau zɔ lubho nɪ.»

¹³ Nɪ, we mɪ ɛɫɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔɛ:

«*Zakɔbɔv zɛ in -kala,
in 'nɪ *Ezauu zɛkali.»

¹⁴ Sa mɔv 'ji mɪa? 'Lee, -Lagɔ 'nɪ tiklu -mɪ -wa yɪ? -ɪnnya, we 'nɪ 'sa -mɪ. ¹⁵ 'Ya, ɔ nɛɛ Moizɪ -yɫa:

«-ɔ in 'kaa nyazɪ 'yɪɫɪ,
nyazɪ na yɪɫa ɔ.

'ɪn -mɔmɔ in 'kaa zɔzɔnɔ 'wluo nɔ,
zɔzɔnɔ na nɪa ɔ 'wluo.»

¹⁶ We -ka 'sa -mɪ nɪ, -Lagɔɔ zɔzɔnɔ -lɛnɔv mɪa, we'e 'bhɔ nyɪmaa dɔmagbɔv -gbɛ, 'ɪn we'e 'bhɔ wa lagɔgbɛɛ -gbɛ, nyazɪdɫɪ -ka -Lagɔ -bhlogbɔɔɔ -gbɛ we bhɔa. ¹⁷ Nɪ, -mɔ -Lagɔɛbhɛ 'wɔ, -Lagɔ nɛɛ -ɔ pɪɫa Ezɪpɔtɔ 'wlu la -yɫaɛ: «Nyɪmaa 'Wlɔlɔpɪɫɪnyɔ in nɪa da -mɪ 'wɔ nɪ, in 'ka na 'tɪtɛ -slɔɫɫɪ -mɪ 'wɔv gbɔ -wa, 'ɪn -ɪn 'ka we lɛnɔ, wa 'ka 'mɪ

* ^{9:9} Nɪ, Izaku gwaliɫgbɔv we gbaa dɛ.

yibheli dudu weee -gv.» ¹⁸ -Bha wa yia we -yɔyɔ ni, ɔ -Lagɔ 'yibhaa ɔ 'ka nyazi 'yili, 'mɔ ɔ yilia nyazi, 'in ɔ ka dli ɔ 'yibhaa ɔ 'ka 'wukla, ɔ dli ɔ klaa 'wu.

-Lagɔ -saa ɔ nyuma -bha ɔ dɔmagbu nya

¹⁹ Gbaa wa yia 'mɔ -ylae: «We -ka 'sa -mɔ ni, sa -Lagɔ 'ka gba ni, nyume ka gbonyuu lenva? Nyɔɔ 'ka -Lagɔ dɔmagbu 'kluyiligbea?» ²⁰ 'In -mɔ, nyume, nyɔɔ -in -mɔ, 'in -na kpeli -Lagɔ? 'Lee, nyida mneni we 'ka we manyɔ -yla gbae: «Lɛɛ -lu ka 'gbu -in yi sa 'mɔ ma?» ²¹ Nyidamanyɔ mneni ɔ 'ka ɔ mame nya -we ɔ 'yibhaa ma. We 'ni muv? Wee mame -pue -bhlokpade nya ɔ mneni ɔ 'ka nyida -zɔnu ma, 'in ɔ mneni ɔ 'ka nyida -kpva ma.

²² Nu, -Lagɔ 'yibha ya ɔ 'ka ɔ 'ce -yɔ ɔ 'tite -slolu, we 'dɛɛ 'gbu nyuma -wa -gv ɔ 'ce mi yaa, 'in ɔ 'kaa lasa, ɔ ka wa 'gba 'wubhu dlitie nya. ²³ Nu, -Lagɔ 'yibha sa ɔ 'ɲni mɔna, ɔ 'ka we -slolu, we 'dɛɛ 'gbu, -wa ɔ 'yilia nyazi, 'ma ɔ mnazia la ɔ 'ɲnumtee -nu nya. ²⁴ Waa nyuma ɔ laa, -ama -wa. We 'ni nu, Zuifu -bhlogbɔɔ nyidi ɔ -sa -ain, 'in ɔ yi -ain la, nu, -wa 'nia Zuifu wa glaa -wa 'ya. ²⁵ 'Sa we mia celida Ozeee 'sebhe 'wu nu, -Lagɔ nɛɛ:

«Nyuma -wa 'nia na nyuma glaa -mi,
laa na yia wa na nyuma.

'In -wa 'nia na dliwonyininya,
'ma na yia laa na dliwonyininya.»

²⁶ ɔ nɛɛ 'yae:

«Da -mɔmv wa gbaa zlume wa -ylae:

«A 'ni na nyuma -ni,

'ma wa yia -sleen laa 'yliyɔga -Lagɔɔ 'yua.»

²⁷ *Ezaii 'kɔɔ 'wu, -mɔɔ nɛɛ Izlaelnyumaa dae: «Izlaelnyuma yi 'wuzumanɔ gumunyuu ɲweyɔ -buse 'bhisao, wa falu yabhlogbɔɔ yia 'gbu 'wubhua. ²⁸ Nu, -we

Jejitape gbaa ɔ 'ka dudu -gv lenv, slvi ɔ yia we lenva, 'in we 'ka we bhloluda nyini.»²⁹ 'In Ezaii ka 'ya we gba tiada: «'Tite -ka -Lagɔ ka -an 'yua -yoti.

ɔ 'ni yaa we lenv ni,

sa *Sodɔmv -nyuma -yɔ *-Gomɔlv -nyuma mia,

'sa -a yia -mia.»

³⁰ Sa -mvv 'ji mia? Nyuma -wa 'nia Zuifv, -wa 'nia tuklumiee datalida -mi, -Lagɔ nɛɛ wa mi nyuma tiklu nya, wa ka -Lagɔ dli -gv zvv 'gbv. We bhla, wa 'ni tuklumiee datalida -mi. ³¹ We 'ni 'sa -mi Izlaɛlunyumaa -nv nya, titee gbegbɛin wa talia tuklumiee da, 'in -we tite 'yibhaa wa 'ni we yli. ³² -We ka 'gbv wa 'nia we kweyɔmneni ni, wa lenvgbv gbegbɛin wa talia we da, wa 'ni -Lagɔ dli -gv zv. We nya wa gozoa «tukpa -we bhla nyuma la.»³³ Wee tukpa mia, we mi ɛɛlida -Lagɔɛbhe 'wv we dae:

«Nu, *Siɔngbe 'wv, na dia tukpa 'kadv yabhlo

-we nyuma gozoa la,

-we bhla nyuma la.

-ɔ -ka ɔ dli -gv zv ni,

-mɔɔ 'na ka dli lv.»

10

Zuifv -yɔ -wa 'nia Zuifv, wa -Kanyɔ -bhlo

¹ Bheliaun, in 'yibha na dli weee nya ni, -Lagɔ -sa Zuifv gbv 'wv, 'in in mi we 'gbv -Lagɔ bhubhoeda. ² Nu, in mneni in 'ka gba, wa -gv mi ladoluda wa 'ka -Lagɔɔ lubho nv, 'in sa wa 'kaa we nv, wa 'ni we -yi. ³ Sa -Lagɔ nva, 'in nyuma mia tiklu ɔ 'dɛ 'yu, wa 'ni we 'wolanv, 'in wa 'yibhaa wa 'ka wa 'dɛɛ nv saa we nv. Wa -ka 'sa nvda -mi, -zugba sa -Lagɔ zɛlia nyuma nyuma tiklu, wa 'ni we zɔlapili. ⁴ Nu, Klisi -wa Moizu titee 'wubhalida. -Slɛɛn mia, -wa weee zva -Zezu Klisi dli -gv, 'ma -Lagɔ zɛlia nyuma tiklu.*

* 10:4 A zɛli -Galasi -nyuma 3.25-27

-Lagɔwɛli nɛɛ:

«Wa ka wa wɛli 'nɔ dɔdɔ weɛe -gɔ,
'ɪn wa gbagbawɛli yia dɔdɔv bhloluda nyini.»

¹⁹ 'ɪn we -ka 'sa -mɪ nɪ, Izlaɛlɪnyuma 'nɪ we 'wɔlanɔv? Lɛɛ
'gbua. Tɪatɪa -Lagɔ nɛɛ Moizu ŋwɛ nyae:

«Zenyidli na yia aun 'nyɛa,
-wa 'nɪ bhaa na nyuma, wa gbɛgbɛɪn.

'Cɛ na yia aun 'pali waa nyuma -wa 'nɪa gbɔ -yi,
wa gbɛgbɛɪn.»

²⁰ 'ɪn Ezaii 'temania dli, ɔ nɛɛ -Lagɔɔ 'ŋnɪ nyae:

«Nyuma -wa 'nɪa na datalɪda -mɪ,
ma 'yɪa 'mɪ.

'ɪn -wa 'nɪa 'mɪ -yɔlayɪbhada -mɪ,
'ɪn un yia na 'dɛ wa 'kɪslɔlu.»

²¹ Nu, -Lagɔ nɛɛ Izlaɛlɪnyumaa daɛ:

«We 'ka 'yɪlɔ 'wɔsɔlɔ bhla 'wɔbhɔ we 'ka we bhlilida nyini,
nyuma wa 'a zua 'mɪ 'nɔŋwɛ,
'ɪn wa kpɛli 'mɪ,
na sɔ mɪ wa -yɪa slɔda.»

11

-Lagɔ 'yɪli Izlaɛlɪnyuma nyazi

¹ We -ka 'sa -mɪ, na 'dɛ na yɪbhaa la 'lee, -Lagɔ ka
ɔ nyuma sɔ zɔlasali 'kuteyii? -lɪnya, we 'nɪ 'sa -mɪ!
*Izlaɛlɪnyumɛ na 'dɛ -mɪa. Nu, Ablaamɔv 'yuoyu un -mɪa,
'ɪn un mɪa Bezamɛɛɛ -glɪgbɔ 'yɪli -nyumɛ nya. ² -Lagɔ 'nɪ
ɔ nyuma ɔ -saa -bha we gwɛdɪda sɔ zɔlasali 'kuteyii. -
Lagɔsɛbhɛ 'wɔ, da *Elii mɪa Izlaɛlɪnyumaa gbɔ lapalɪda -
Lagɔ -yɪa, wɛli -we ɔ gbaa, amɪaa 'dɛ -yi we. ³ ɔ nɛɛ:
«Jɛɪɪtɛpɛ, wa ka -na gbɔv -falɪpanya 'bha, wa ka -na
bɔbɔlɔda lasa. Na 'dɛbhlogbɔɔ -tɔa -bha, wa 'yɪbha wa
'ka 'yɪa 'mɪ 'bha.» ⁴ 'ɪn sa -Lagɔ 'pali we 'bɪgɔa? ɔ nɛɛ:

«Nyuma 'wlu glu -bhlo 'wlu kugbua le gbu in zua la na -nu nya. -Maa 'ni yoyolagɔ -Baali 'yu 'kukolu 'sibhli.»⁵ Mu -bhlokpade mi 'yaa -zɛɛn yli nya. Nyuma -sɛle -tua 'wu, 'nanɔɔli nya -Lagɔ -saa -bha wa. ⁶ Nu, -Lagɔ -ka -bha wa -sa 'nanɔɔli nya, we 'ni wa lenugbuu gbu. We 'ni -mɔv, -Lagɔ 'nanɔɔli mia, we bhe.

⁷ -We mia de ni, sa -mɔv 'ji mia? -We ka da Izlaelnyuma talia, wa 'ni we 'yi. 'In -wa -Lagɔ -saa -bha, ma -bhlogbɔɔ 'yia we. Nyuma -putu mia, -maa 'ni mneni -maa 'ka we 'wɔlanɔ. ⁸ Nu, we mi cɛlɔda -Lagɔsɛbhe 'wɔɛ: «-Lagɔ ka wa dli 'yiaa 'wɔpali. ɔ ka nikpise wa 'yiliya 'wɔkpali wa yi layi, 'in ɔ yia wa yukwli 'wɔsulu wa yi 'nu, 'sa -bhlokpade we mia we 'ka -zɛɛn yli.»⁹ Nyumaa 'wlulapulunyɔ -Davidi nɛɛ 'yae:

«Wa 'fɛti -sasie -zɛ lubhu yabhlo we 'ka wa 'de kpa.
'In we 'ka 'bhɔka yabhlo -zɛ,
wa 'ka -mɔ bhlii,
'in we 'ka -kasɔ -zɛ wa -yla.

¹⁰ Wa -zɛ 'lɔlɔnya,
wa 'na 'yuli -lu yabhlogbɔɔ -yɔ -ni.

Kwlanɔ wa kaɔn 'wɔ 'kɔmɔv.»

¹¹ -We mia deɛ 'gbu, in yia layibhaɛ: 'lee, Zuifu mia ni, bhli wa bhli de weee yi? -Innya, we 'ni 'sa -mi, nu, wa gbɔnyuuu 'gbu, 'lakpanya yia gbu 'wɔbhɔ. 'In we 'ka Izlaelnyuma zenyi pali. ¹² Zuifɔv gbɔnyuu nua we le, 'in zɔzɔnɔ 'kadɔ yia dudu -gu lenɔ. 'In wa bhlibhlie yia nyuma -wa 'nia Zuifu zɔzɔnɔ 'kadɔ 'nye. Nu, da Zuifu weee -ka 'wɔsɔ, zɔzɔnɔ 'kadɔ yi 'yaa -gɔwɔlaylimania.

-Wa 'nia Zuifu, sa -Lagɔ -saa wa gbu 'wu

¹³ Amia 'nia Zuifu, amia na salia da 'di -sɛɛn. -Wa 'nia Zuifu, wa -gbe -Lagɔ tiea 'mi. 'In wee lubho -mɔni mi na 'mɔna nya. ¹⁴ In 'yibha wee na lubho 'nye na bhelia Zuifu zenyidli, 'in wa tɔlɔa 'ka gbu 'wɔbhɔ. ¹⁵ Nu, da -Lagɔ palia

wa sōlv la, 'in ɔ -yɔ dɔdɔgv -nyuma yia 'wɔsuslolu. ɔ -ka Zuifu kpa 'nanuv ni, 'lee, lɛɛ -lu we 'ka lɛnva? -Wa tlia ma yia 'yliyogagie 'yia.

-Fliisu -yɔ fafasu

¹⁶ Nu, 'floo kibhee tianv -ka -Lagɔɔ -nv nya -mɪ, we -kpabhie mɪ 'ya ɔ -nv nya. 'In suu somi -ka -Lagɔɔ -nv nya -mɪ, we 'kliyanya mɪ 'ya ɔ -nv nya. ¹⁷ Izlaɛlunyuma 'wlv fafasu -we ka 'klyia tɔlv wa -dɪ. -Mɪ, -in 'wlv sa -fliisu yabhloo 'klyia -we wa -dɪ, 'in wa yi we fafasuu 'klyaa 'bɪgv lagbvani. -Slɛɛn mia, -mɪ, -fliisuu 'klyia, fafasuu somii 'nyu -na -yɔ we 'kliyanya dlilia. ¹⁸ -In 'na 'ylimani -na 'dɛ fafasuu 'kliyanya -yɔ -ni. -In mɪ -fliisuu 'klyia nya, 'in we 'nɪ -mɪ nyɛ somi 'nyu, nu, somi nyɛa -mɪ 'nyu. We 'dɛɛ 'gbv, -in 'nɪ mnɛni -in 'ka -na 'dɛ 'ylimani.

¹⁹ 'In -mɪ, gbaa -na yia 'mɪ -ylɛ: «Nu, wa ka wee fafasuu 'klyia tɔlv -dɪ, wa 'ka 'mɪ we 'bɪ 'wɔlagbvani.» ²⁰ Gbuzɔnv -wa, wa 'nɪ dlɪ zɔv 'gbv wa yia wa -dɪ. 'In -mɪ, -na dlɪzɔvɛɛ 'gbv wa yia -mɪ we 'bɪ 'wɔ lagbvani. -In 'na 'ylimani -na 'dɛ -ni, -in sɔ -Lagɔ. ²¹ Nu, -Lagɔ -ka fafasuu 'klyia 'wɔdɪ ni, ɔ mnɛni ɔ 'ka 'sa -mɪ nv. ²² -In -talɪ, -Lagɔɔ dlɪ nanɪ 'yli, 'in ɔ -surɣɛ. -Wa bhlia, ɔ -surɣɛ wa -nv nya, nu, ɔ dlɪ nanɪ 'yli -na gbɛgbɛɪn. -Tɔ ɔ dlu 'ylinanɔ zɔ. We 'nɪ 'sa -mɪ, sa ɔ -dia dɛ fafasuu 'klyia, 'sa ɔ dɪ 'yaa -mɪ. ²³ Nu, 'yli yabhlo nya, Zuifu -ka dlɪzɔvɛɛ gbv -yɔɣwnu ni, -Lagɔ ka 'tɪtɛ ɔ 'ka wa wa 'bɪgv lagbvani lv. ²⁴ Nu, -mɪ, -in mɪ zlɔmɛ -fliisuu 'klyia nya, wa ka -mɪ -dɪ, 'in wa yia -mɪ fafasu -yɔlagbvani, we 'nɪ 'sa -in 'wlv. We -ka 'sa -mɪ, Zuifu -wa mia, wee fafasuu 'klyia nya, -Lagɔ mnɛni ɔ 'ka -maa wee suu da ɔ -dia wa lagbvani lv.

Izlaɛlunyuma weee yia gbv 'wɔbhva

²⁵ Na bheliann, -Lagɔɔ zizelu yabhlo mia, in 'yibha a yibheli we, a yi amiaa 'dɛ 'wɔbhv gbuyilonya 'bhisa.

Izraelnyumaa falu yabhlo ka dli 'wukla bhla -selee -nu nya -Lago -yla. 'Sa we yia -mia, we 'ka 'lakpanya -wa 'kaa gbu 'wobhuvu hwe -gbali bhla yli. ²⁶ We bhla mia, Izraelnyuma weee yia gbu 'wobhva. 'Sa we mia celida -Lagosebhe 'wu nu:

«Gbuvusanyo yia *Sion 'bhva.

Mo yia *Zakobu -gligbo 'yli -nyumaa 'ylinyunogbu wa -gvsaa.

²⁷ A yla! In -ka -bha wa gbonyuu -sa,

'in na nva wee *'wuslolu ni le wa nya.»

²⁸ Wa 'ni -Lagobu -yohwuu, we 'de 'gbu wa yia -Lagoo tunyuma -ze. 'In -muu yia ain 'wusa. Nu, wa dukpasu 'gbu -Lago -kali wa ze, 'in o yia -bha wa -sa wa 'ka o nyuma -ze.

²⁹ 'In -we -Lago 'nyea nyuma, o' o 'bhu we 'wu lu: -wa o laa, o' o 'tide wa 'yi. ³⁰ Tiada, a 'ni -Lago 'nuhwe zu. Nu, -sleen mia, -Lago ka ain nyazi 'yili Zuifu 'ni o 'nuhwe zu 'bigu.

³¹ 'Sa -bhlokpade, wanuu -Lago wa 'nia 'nuhwe zu, we -ka amianuu o nyazidli 'yiyie -ze nu, o 'ka wa nyazi 'yili 'yaa gbu -wa. ³² Nu, sa nyuma 'na 'kaa -Lago 'nuhwe zu, o ka we wa kwee ti, 'in o 'ka wa 'de weee o nyazidli -slolu.

-A 'ylimani -Lagoo 'hni

³³ -Lagoo 'nanidli 'yli -gubula. O gbuyilo -yo o 'wlukvun -to 'wu. Nyume 'ni mneni o 'ka -we mia o dli 'wu 'wolanu. Sa o nva gbu le, nyume 'ni mneni o 'ka we 'wolanu. ³⁴ -Lagoweli nee:

«Nyoo -yi Jejitapee 'wlukvun lapupali gbua?

Nyoo 'ka o 'dizua?

³⁵ Nyoo 'nye -Lago -lu tiada,

'in o yi we 'bigupalia?»

³⁶ Cun, -lu weee mia, o -gbe we bhva. Mo -laa -lu weee la, 'in we mia o -nu nya. -Lagoo 'hni 'ylimani 'yli weee nya. -Ameni.

12

¹ Na bheliian, -Lagɔ mi yeda 'nani nya -amɔaa -nu nya. We 'dɛɛ 'gbu, -we in 'yibha a nu lɛ, mɔ -wa nu, a wla amɔaa ku 'yliyɔga -slaka nya. Mɔ -wa -mɔwɔ -slaka -we nania -Lagɔ dɔdɔ. -We mia da, mɔ -wa amɔaa -Lagɔbubue tiklu. ² A 'na mnɔni dɔdɔgbu 'bi -ni, nu, a 'tide -Lagɔ 'yi, ɔ 'ka amɔaa 'wlukɔɔn lapɔpale 'bhiti. ɔ -ka we 'bhiti ni, 'in a yibhelia -we ɔ 'yibhaa 'ji: mɔ nania 'yli, mɔ nania ɔ dɔdɔ, mɔ'v bɔa -lu yabhlogbɔɔ 'wɔ.

³ -Lagɔ ka 'mi ɔ zuzɔnu 'nye sa bhe. We 'dɛɛ 'gbu in nɛɛ aɔn -yla -bhlo -bhloɛ: a 'na 'bhulu amɔaa 'de 'wɔ 'kadɔɔ -ni, nu, -mɔmɔ -ka -mi, dɔzɔzɔve -we ɔ 'yia -Lagɔ kwɛɛ, ɔ 'bhu 'sa ɔ 'de 'wɔ. ⁴ Nyɔmɛ mia, ɔ ka 'lali duun, 'in wee 'lali wee'e nu lubho -bhlo. ⁵ 'Sa we mia -amɔaa -nu nya. -A -zu 'wɔ, 'in -a mia nyɔmɛ -bhlogbɔɔ nya, -we ka gbu -wa, -a -yɔ Klisti 'sɔ -bhlo. -A 'de weee mi 'wɔsusloluda, 'in, ɔ -ka -mi, ɔ ka ɔ 'bi, kuu 'lali 'bhisa. ⁶ -Lagɔ ka -aɔn lubho 'nye 'nanɔdɔ nya. -Lubho -we ɔ 'nyeɛ -aɔn we 'yli -bhlo -bhlo. 'in -ɔ ɔ -ka -Lagɔgbɔɔ gbagba -lubho 'nye, ɔ nu we lɛ -Lagɔɔ dɔzɔzɔve nya. ⁷ -ɔ -ka nyɔmaa 'wɔsa dɔ -ka ni, ɔ -sa wa 'wɔ. -ɔ -ka nyɔmaa -slolu -lubho -ka ni, ɔ -slolu wa. ⁸ -ɔ -ka nyɔmaa 'kuayli -paptee 'tɛɛ -ka, ɔ 'pa wa 'kuayli. -ɔ -ka nyɔmaa -lu -nye dɔ -ka, ɔ 'na zɛli we -ni, ɔ nu we lɛ. -ɔ -ka nyɔmaa 'yugalinyɔ nya -mi, ɔ nu we lɛ -guladolue nya. -ɔ -ka bobabhanyaa 'wɔsa dɔ -ka ni, ɔ nu we lɛ 'muna nya.

⁹ Zɛkale mia, we -mi sa tiklu, we'e nɔnu -dawli lɛ -ni. A nye gbɔnyuu 'wɔ, a nɛ 'nani -nɔnuve -yɔla. ¹⁰ A 'yibhali -yibhali, dɔ weee nya nɛɛ -Lagɔbhelia. A 'yi 'kli a 'dekpua 'ka -bhazɔzɔ. ¹¹ A nu -amɔaa -Kanyɔɔ lubho -guladolue -yɔ dɔ weee nya, nu, a 'na 'yamanɔ -ni. ¹² A li 'muna, -we ka gbu -wa, a mi -Kanyɔɔ wuda. A -ka sɔsɛ 'wɔ -mi, a nu

dlutie, a bhuhhoe -Lago 'zlabhue zo. ¹³ Amia -Lagonyuma sisali 'wu, 'in -wa -ka amiaa -gbe yi ni, a kpa wa sa 'nanvu.

¹⁴ -Wa -ka ain 'klyie 'wopalida -mi, a bhuhhoe -Lago o 'ka wa 'nyulanwana. A nwna wa 'nyu la, a 'na bhili wa gweze -ni. ¹⁵ -Wa mia 'mvna lida, a -yo wa 'so li 'mvna. - Wa mia wida, a -yo wa 'so wi. ¹⁶ A -ka weli -bhlo a 'dekpuva nyidi. A 'na 'bhulu amiaa 'de 'wu 'kadvu -ni, a nwnu lubho -yilaasu nunve -yo. A 'na 'bhulu amiaa 'de 'wu gbuyilonya 'bhisa -ni.

¹⁷ Nyume o -ka ain gbonyuu -yla lenu, a 'na nunu we 'leji le -ni. Nu, a 'yi 'kli a 'ka gbuzonu gbu lenu nyuma weee 'yliya 'wu. ¹⁸ We -ka yaa amiaa -gbe we bhv ni, sa a mnenia a -yo nyuma weee 'ka 'wutu -dlao, a nu 'sa. ¹⁹ Na 'talea, a 'na -sali amiaa 'dee kpa -ni, nu, a 'tide -Lago 'ce 'yi, we 'ka amiaa kpa. -We ka gbu -wa, we mi celida -Lago sebhe 'wue, Jejitape nee: «Kpasasie mia, na -nu -wa. -We ka 'klu nyume kaa, -ami wlaa we.» ²⁰ 'In -Lago nee 'yae:

«ŋwə -ka -na tonyume 'bhada -mi,

-in 'nye o lililu,

'nyumatv -ka o 'bhada -mi,

-in 'nye o 'nyu o 'ka 'ma.

-In -ka 'sa nu ni,

we 'wlv -kapv -in slu o 'wluo.»

²¹ Gbonyuu 'na pili -mi 'wlu la -ni, nu, -in pili gbonyuu 'wlu la zuzonu nya.

13

A zu nyimaa 'yugalinya 'nonwe

¹ -Wa pila 'gbe 'wlu la, nyuma weee pili wa zola, -we ka gbu -wa, 'gbee 'wlulapilinyo o -Lago 'nia lapali, o 'ni -mi, 'in -wa o palia la, 'in o yia we 'yoo wa 'nye. ² Nu, o -ka wa we 'yoo 'nye ni, nyume o -ka wa -yowosolv, -zugba -Lago -yo o -solva 'wu. 'In -mama -ka 'sasukpa gbu lenu, -kaslv

'wu wa paa -maa. ³ -ɔ -ka 'nanunɔnyɔ nya -mɪ, ɔ 'na 'ka 'gbee 'wlulapɪlɪnya kwɛɛ nyanɔ nu. Nu, we -ka gbɔnyuu nyumɛ nu lɛ, 'in ɔ nua wa kwɛɛ nyanɔ. We 'dɛɛ 'gbɔ, -we -in 'kaa lɛnu, mɔ -wa 'nanɪ -nunvɛ, 'in wa 'ka -mɪ 'ɲɪkwali. ⁴ 'Gbee 'wlulapɪlɪnya mɪa nɪ, -Lagɔlubho, -we nania 'yli -na -nu nya, 'mɔ wa mɪa nuda. 'In -in -ka gbɔnyuu lɛnu, -in sɔ wa, -we ka gbɔ -wa, wa ka 'tɪtɛ, wa 'ka -mɪ -kasɪ 'wɔpa. -Lagɔɔ lubhonɔnya wa -mɪa, 'in wa slɔlua -Lagɔɔ 'cɛ -wa nua gbɔnyuu lɛ -yla. ⁵ We 'dɛɛ 'gbɔ, -in pɪɪ wa zɔla, we 'nɪ -Lagɔɔ 'cɛ -bhlogbɔɔɔ gbɔ, nɪ, -mɔ -na 'dɛɛ 'wlukɔvɔn, 'yoo -zɔnu -wa 'yaa 'gbɔ.

⁶ We 'dɛɛ 'gbɔ a 'pɛnɪ 'ya *nɪsɔn -gwezi. -Wa saa we, -Lagɔ 'nyɛa wee lubho wa, 'in we 'ka -mɪ tɪkɪ. ⁷ -We a kaa kwɛɛ nyuma -putuu -nu nya, a 'nyɛ we wa yoo. We -ka nɪsɔn -gwezi, a 'pɛnɪ we. We -ka -sasa -lu nɪ, a 'pɛnɪ we. -Wa a 'kaa 'nɔɲwe zɔ, a zɔ wa 'nɔɲwe. Nyumɛ -ɔ mɪa -bhazɔnyɔ nya, a -zɔ -bha ɔ.

A kɪkali zɛ

⁸ Nu, nyumɛ yabhlogbɔɔɔ kpagbɔ 'na -mɪ -nɪ an 'wɪ -nɪ. Kpagbɔ -we 'kaa an 'wɪ -mɪ, we -zɛ zɛkalɪdɪ -bhlogbɔɔ: mɔ 'kaa an nyɪdɪ -mɪ. Nu, -ɔ -kalia ɔ -libheyɪ zɛ, -Lagɔɔ tɪtɛ ɔ zua dɛ 'nɔɲwe sa 'cɛ. ⁹ Amɪaa 'dɛ -yɪ *tɪtenya: -in -yɔ 'ɲwɔɔ -putu 'na -dɪɪ -budu 'wɔ -nɪ.* -In 'na 'bhali nyumɛ -nɪ, -in 'na ylɪɪ 'wie -nɪ, -lu -we 'nɪa -na -nu, -na dɪɪ 'na nynɪnɪ we 'wɔ -nɪ. Wee tɪtenya mɪa dɛ nɪ, we -yɔ we pɪnɪ weee 'sɔ mɪ wɛɪ nɪ 'wɔ, mɔ -wae: -in -kali -na -libheyɪ zɛ -na 'dɛ 'bhisa. ¹⁰ -In -ka -na -libheyɪ zɛkali, -in 'nɪ mɛnɪ -in 'ka gbɔnyuu ɔ -yla lɛnu. We -ka 'sa -mɪ, mɔ -wa -Lagɔɔ tɪtɛ 'nɔɲwezɔzɔvɛ sa 'cɛ.

A 'bhɔ nɪkpɪsɛ 'wɔ -gbɔnya 'bɪ

* 13:9 Gɪɛkɪwɛɪ 'wɔ, we jɪ -wa nɪ, -wa kɪkwalia, wa -yɔ nyuma -putu 'na -dɪɪ -budu 'wɔ -nɪ.

¹¹ Amíaa 'dɛ -yi bhla -we -a mīa dɛ 'wɔ. A ganɔ, a 'na ŋwɔnɔ 'yíaa -nɪ. Nɪ, da -a dīa dlɪzɔvɛɛ gwe, -amíaa gbɔwɔbhuyɪ tɪlɔ -aɪn -yɔla, nɪ, we ka -slɛɛn cɪpa. ¹² Sabɔ ka -mɔ 'yɪ bɛ, zɪ ka cɪpa. We 'dɛɛ 'gbɔ, -a 'bhɪ nɪkpɪsɛ 'wɔ -gbɔnyaa 'bɪ, -a 'tɪdɛ we 'yɪ. -A mnazɪ -amíaa 'dɛ la, -a 'ka zɪ tɔ gɔ. ¹³ -A zɔ -amíaa 'dɛɛ 'yɪlɪyɔ sa 'nanɔvɔ, zɪ 'wɔ -nɔnɔvɛ 'bhɪsa. Nɔ 'na 'bhali -aɪn -nɪ. -A -yɔ nyuma weɛ 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -nɪ. -A bhɪ mɔtɪnɪ -nɔnɔvɛ 'bɪ. -We weɛ nania -aɪn dɔdɔ, -a 'na nɔnɔ 'sa we lɛ -nɪ. -A 'bhɪ -zɪɛ -yɔ zɛnyɪ 'bɪ. ¹⁴ A nɔ -amíaa -Kanyɔ -Zɛzɪ Klɪsɪ nɔnɔbhɪ. Amíaa 'wlukɔvɔn 'na -tɔlɔ amíaa dlɪwɔnɪnɪlɪ lɛnɛvɛ 'bɪ -nɪ.

14

A 'na 'bhulu amíaa bhelíaa -yɔgbɔ 'wɔ -nɪ

¹ Nɪ, -ɔ ka dlɪ 'nɪ 'wɔtɛ -Lagɔ -gɔ, a ŋwnu ɔ gbɔ -yɔ. Sa ɔ yɪa gbɔ -yɔ, a -yɔ ɔ 'na -sali -zɪɛ we -gɔ -nɪ. ² Sa 'bhɪsa, -ɔ ka dlɪ 'tɛa 'wɔ, ɔ mnenɪ ɔ 'ka -lu weɛ lɪ, 'ɪn -ɔ ka dlɪ 'nɪa 'wɔtɛ, ɔ 'nɪ mnenɪ ɔ 'ka nɪmɛ lɪ. ³ -ɔ lɪa -lu weɛ, ɔ 'na nyɛnɪ -ɔ'ɔ lɪa nɪmɛ 'wɔ -nɪ. -ɔ'ɔ lɪa nɪmɛ, ɔ 'na 'bhulu -ɔ lɪa -lu weɛ -yɔgbɔ 'wɔ 'nyumɛɛ -nɪ, nɪ, -Lagɔ ka ɔ gbɔ -yɔŋwnu. ⁴ Nyɔɔ -ɪn -mɪ, 'ɪn -na bhɪ nyumɛ -putuu lubhɔnɔnyɔɔ -yɔgbɔ 'waa? ɔ 'ka bhɪlɪoo, ɔ 'ka 'yɪlɪgbɛda -tɔoo, ɔ -kanyɔɔ gbɔ -wa. Nɪ, 'yɪlɪgbɛda ɔ yɪa -tɔa, -we ka gbɔ -wa, -Kanyɔ kaa ɔ la.

⁵ Nɪ, nyuma -tɔlɔa pupalɪa 'wlukɔvɔn la nɪ, 'yɪ tɔlɔa mɪ 'nanɔvɔ we -zɪ we tɔlɔa. 'ɪn nyumaa -zakpa -bhlo -ka 'wlukɔvɔn lapupalɪ, -maa nɛɛ, 'yɪlɪ weɛ -bhlo. -ɔ -ka -mɪ, -we -gɔ ɔ pupalɪa 'wlukɔvɔn la, ɔ -mɪ we -gɔ nɪ, gbɔzɔnɔ -wa. ⁶ -ɔ sɪsalɪa weɛ 'yɪlɪnyaa -yɔ, -Kanyɔ -yɪa ɔ nɔa we lɛ. -ɔ lɪa -lu weɛ, -Kanyɔ -yɪa ɔ nɔa we lɛ, 'ɪn ɔ paa -Lagɔ fuo. -ɔ'ɔ lɪa nɪmɛ nɪ, -Kanyɔ -yɪa ɔ nɔa we lɛ, 'ɪn ɔ pa 'yaa -Lagɔ fuo. ⁷ We 'dɛɛ 'gbɔ, -amíaa -gaa da 'yɪlɪyɔ, -Kanyɔɔ 'ŋnɪ nya -wa: we 'nɪ -amíaa 'dɛ tɛɪn gbɔ. Nyumɛ yabhlogbɔɔ'ɔ

tli ɔ 'dɛɛ 'ɲni nya. ⁸ -A -ka 'yliyɔga, -Kanyɔɔ 'gbu -a gaa 'yliyɔ, 'in -a -ka tli ni, -Kanyɔɔ 'gbu -a tlia. -A yi tlioo, -a yi 'yliyɔgaoo, -Kanyɔɔ -nu -a -mia. ⁹ Nu, Klisi ka tli, 'in ɔ yia ganɔ lu, ɔ 'ka tlitlɪnya -yɔ 'yliyɔganyaa -Kanyɔ -zɛ. ¹⁰ -Mi, lɛɛ -lu ka 'gbu -na bhu -na bheli -yɔgbu 'wɔa? 'In -mi 'ya, lɛɛ -lu ka 'gbu -na nyɛ -na bheli 'wɔa? Nu, -a 'dɛ weɛ yia -Lagɔ 'yu 'yiligbea ɔ 'ka -amɪaa -yɔgbu 'wɔbhu. ¹¹ We mi cɛlɪda -Lagɔɛbhe 'wɔɛ:

«-Amɪ, Jejitapɛ,

'yliyɔga -Lagɔ,

in nɛɛ aɪn -yla ni,

nyuma weɛ yia 'mɪ 'yu 'kukolu 'sibhli,

'in wa bhli na 'ɲni.»

¹² -Bha -a yia -amɪaa lɛnuɔgbu gbaa -Lagɔ 'yu.

-In 'na bhli -na bheli la -ni

¹³ -We mia dɛɛ 'gbu, -a 'bhu -amɪaa -limaa -yɔgbu 'wɔbhubhue 'bi. -We a 'kaa lɛnu, mu -wa ni, -we 'kaa -amɪaa bhelia labhli, -we 'kaa wa gbɔnyuu 'yloogbu kwa, a 'na nuɔnu we wa -yla lɛ -ni. ¹⁴ In -yɔ -Kanyɔ -Zɛzu 'sɔ mi -bhloo 'gbu, in -yi we 'ji, 'in in mi we -gu ni, -lu yabhlogbɔɔ 'ni puɪn -ka we 'dɛ 'wɔ. 'In nyumɛ -ka 'wlukɔvɪn lapɔpali ni, -lu yabhlo ka puɪn, 'in we zɛa puɪn -ka -lu ɔ -yla. ¹⁵ -We -na lia, -in -ka we 'gbu -na bheli gbuyɔkpali, -in 'ni -sɛɛn zɛkalɪdli 'wɔ -ka. Klisi ka -na bheli 'gbu tli, we 'dɛɛ 'gbu -in 'na salɪ ɔ la lililuu 'gbu -ni. ¹⁶ -We nania 'yli amɪaa -nu nya, we 'na -zɛli nyuma tɔlvaa 'yliya 'wɔ amɪaa 'ɲnisagbu -ni. ¹⁷ Nu, we 'ni lilie -yɔ nu -mamɛɛ 'gbu -Lagɔ pɪli nyuma 'wlu la. Tɪklumɛ klaa, 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ klaa, we -yɔ 'muna -we Zuzu 'Pɔpa wlaa, we 'gbu -Lagɔ pɪli nyuma 'wlu la. ¹⁸ -ɔ -ka 'sa Klisu lubho nu ni, ɔ nani -Lagɔ dɔdɔ, 'in nyuma kwali ɔ 'ɲni.

¹⁹ We 'dɛɛ 'gbu, -we nyɛa nyuma 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ -yɔ 'dɛkpɔaa dli latɛmanɛ, -a -tali we da. ²⁰ Lililuu 'gbu, -in

'na -salɩ -Lagɔɔ lubho la -ni. Nu, nyume mneni ɔ 'ka lililu weee li. We mi 'sa 'bhie, -in -ka lililu yabhlo li, 'in we -ka nyume yabhlo gbonyuu 'wukwa, we 'ni 'ylinani. ²¹ -We nania 'yli, mu -wa nu: -in 'na lili nume -ni, -in 'na 'manu nu -ni, we -ka nu, muv 'ka ɔ labhli. Gbu weee -we 'kaa -na bheli labhli, -in 'na nuv we le -ni. ²² -We mia de -gu, -we -in zva dli -gu -na 'dee -nu nya, we -tu -in -yo -Lagɔ 'so nyidi. Nyume ɔ nva gbu le, 'in ɔ'ɔ dila ɔ 'de gbu, 'wɔtɔtue -dlɔɔ mi ɔ -nu nya. ²³ Nu, nyume ɔ -ka li dli lɔlɔe nya, we 'bɩgu, -Lagɔ dila ɔ gbu, -we ka gbu -wa, ɔ 'ni li dliɔzɔve nya. 'In lenvgbu weee -we'e 'bhva -Lagɔ dliɔzɔzɔve -gu, gbonyuu -wa.

15

Sa Klisi nva, -a nu 'sa

¹ Nu, -amia 'tea da 'wɔ ni, -wa 'nia 'wɔte, -a -sa wa 'wɔ wa 'wɔyɔlɔe 'wɔ. -A 'na nuv -we nania -ain dɔdɔv 'dekpa le -ni. ² -ɔ -ka -mi, ɔ nu ɔ -limaa dɔdɔnanɔ gbu le -mɔɔ nu zɔzɔnuv 'gbu. -A -ka 'sa nu, 'in we temania wa dli la. ³ Klisu 'debbie mia, ɔ 'ni ɔ 'dee dɔdɔnanɔ gbuv datai. Nu, we mi celida -Lagɔɔebhe 'wɔe:

«Veli wa vela de -mi ni,
-ami wa sa 'yaa 'ɣni.»

⁴ -We weee mia celida -Lagɔɔebhe 'wɔ bha, we 'ka -ain gbu -sɔlɔuu gbu -wa. We -ka 'sa -mi, mu nyea -ain dɔtie, mu paa -ain 'kɔayli, 'in -we -Lagɔ gbaa ɔ 'ka -ain 'nye, 'in -a 'ka we wɔ.

⁵ -Lagɔ, ɔ nyea nyuma dɔtie -yo 'kɔayli -papie, 'mɔ na bhuhoea ɔ 'ka ain 'tute 'nye, a 'ka weli -bhlo -ka, 'in sa -Zezu Klisi nva, a 'ka 'sa nu. ⁶ 'In dli -bhlo -yo weli -bhlo nya, a 'ka -amias -Kanyɔ -Zezu Klisi Dide -Lagɔɔ 'ɣni bhli.

⁷ Nu, sa Klisi ɣwnua amias gbu -yo 'nanuv, a kpɔkpali 'sa, we 'ka -Lagɔɔ 'ɣni 'ylinani. ⁸ 'In nee, -Lagɔ mia,

Na gbegebeun Klisi nva lubho, 'in -wa 'nia Zuifu, 'in -maa yia -Lagoo 'nujwe zv. -Li -we nya o nva we le, mu ni: weli klaa, lenugbu klaa, ¹⁹ gwedigbu klaa, we -yo -we subhalia nyime njwegaga, -Lagoo Zuzuu 'tite nya. Sanee in 'bhva *-Zeluzalemv, -zugba na gba da weee -Lagogbu -we gbaa Klisu -gugbu, 'in in yia Ilili nyni. ²⁰ Na dli 'wu -gbv -wa nu, 'gbenya we 'wu nyuma 'nia -slo Klisu gbu 'nu, in 'ka -mo -Lagogbu gbaa mni, -muv yi 'wlv nu, da nyime -putu 'paa -buduu gwe glu, in 'subha -bha -budu. ²¹ Sa we mia celida -Lagosebhe 'wu, 'sa in nva lubho:

«Nyuma -wa -yla wa 'nia o gbu gba,
'yia wa yia o.

-Wa 'nia o gbu 'nu,
'wu wa yia we lanva.»

²² Mu nyenia 'mi -zakpa duun, we 'gbv in 'nia amiaa -gbe nyni.

Polu 'yibha o 'ka *Wlomu mni

²³ -Sleen, lubho in mia wee 'gbenya 'wu nuda, we ka bhia. In 'yibha in 'ka amiaa -gbe mni, -muv -zv duun ka 'plu 'gbv, ²⁴ zli in -ka Esipanyu mnida -mi, 'in na plilia amiaa -gbe. Cun, in -ka -mo mnida -mi na dli mi amiaa 'yiyie -gv. Nu, 'yli 'sole na -yo aun yia lia, 'in na dli mi aun -gv a 'ka 'mi 'wusa na Esipanyu -mnida. ²⁵ Nu, -Zeluzalemv na mnia -slo, in 'ka -Lagonyuma -wa mia -mo 'wusa. ²⁶ Nu, -Zeluzalemuv -Lagonyuma, -wa boba mia 'bhada, Maseduanu -yo Akaii -Lagonyuma 'yibha wa 'ka wa 'wusa 'gwezi nya. ²⁷ Wa 'yibha wa 'ka wa 'wusa, wa -ka yaa we lenu ni, kpagbu wa -saa. Nu, Zuifu -Lagonyuma dlilia -Lagoo 'nyulanwanjanwne 'lakpanya nya. 'Sa -bhlokpade -maa ka we 'klv -maa 'ka -maa 'hnumnie dlili Zuifu nya. ²⁸ Nu, in -ka wee gbu ni bhia, in -ka -Lagonyuma, -wa mia -Zeluzalemv 'gwezi 'nye, Esipanyu na yia mnia, 'in na plilia

amɔaa -gbɛ. ²⁹ 'In, in -yi we 'ji nu, in -ka amɔaa -gbɛ mɔ, Klisu 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ 'dɛbhiɛ nya na yia -mɔ nyɔɔ.

³⁰ Na bheliain, -we na yibhaliɔ aɔn mɔ nu: a -yɔ 'mɔ 'sɔ, -a 'yɔ 'kɔ -a 'ka -Lagɔ bhuhhoe na 'gbɔ. -Amɔaa -Kanyɔ -Zezu Klisu 'ɔnɔ -yɔ zɛkalɔdlɔ -we -Lagɔɔ Zuzu 'nyɛa -aɔn, we 'gbɔ na yibhaliɔ we aɔn.

³¹ A bhuhhoe -Lagɔ, in yi Zudeɛ -nyuma, -wa'a zɔa Klisu dlɔ -gɔ, kwɛɛ bhɔliɔ. A bhuhhoe -Lagɔ 'in -Zeluzalɛmɔɔ -Lagonyuma 'ka 'wɔsastɛ -we in -yɔ we mia mɔɔɔdlɔ -yɔɔɔnɔ dlɔ -zɔnɔ nya. ³² We -ka 'sa -mɔ, in mɔnɛni in 'ka amɔaa -gbɛ mɔ 'mɔna nya, 'in -Lagɔ -ka ɔɔnɔ, in mɔnɛni in 'ka amɔaa -gbɛ nyapɛ 'yɔ ya 'sɔɛ nya. ³³ Nu, -Lagɔ, ɔ nyɛa nyuma 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ, ɔ -yɔ a 'dɛ weɛ 'sɔ -mɔ. -Amɛni.

16

Fɔsawɛli

¹ Amɔ na nyɛa -amɔaa bhɔɔ Febeɛ yoo. Nu, -Lagɔɔ lubho ɔ nɔa, -mɔ Sankleɛ *leglizi 'wɔ. ² Sa -Lagonyuma 'kaa nyuma kpa, a kpa 'sa ɔ -amɔaa -Kanyɔɔ 'ɔnɔ nya. Gbɔ weɛ -we 'wɔ ɔ -ka aɔn la, a -sa ɔ 'wɔ. Nu, ɔ 'dɛ ka nyuma duun 'wɔsa, we -yɔ na 'dɛ.

³ Plisili -yɔ Akilasɔ, -wa -yɔ 'mɔ 'sɔ nɔa -Zezu Klisu lubho, a -sa wa fɔ. ⁴ Wa ka wa 'dɛɛ nu 'yɔyɔgagɛ pɛɔ 'pa, wa 'ka 'mɔ gbɔ 'wɔsa. We 'nɔ na 'dɛbhlogbɔɔ 'ka wa 'nanɔ yibheli: nu, 'lakpanyaa leglizi weɛ, -maa klaa. ⁵ -Lagonyuma -wa gbɛliɔ 'wɔ -mɔ wa -budu zɔ, a -sa wa fɔ.

Epainɛti, ɔ mia na jijiɔ -tale nya, a -sa ɔ fɔ. ɔmɔ mia, -wa ɔɔnɔ Klisu gbɔ -yɔ, mɔ -wa wa tiatia -nyime -mɔ -Aziii kibhe lɔ.

⁶ Malii ɔ nɔa amɔaa lubho sa duun, a -sa ɔ fɔ.

⁷ A -sa Andlonikusɔ -yɔ Zuniasɔ fɔ. Wa mɔ na zɔyɔli -nyuma nya, 'in in -yɔ wa 'sɔ yia -kasɔ pla. Nu, ma pla

Klisi 'mɪ 'yu, 'in wa -yia wa nyuma 'kadɪ nya ɔ tietienya glaa.

⁸ A -sa Ampliatustɪ fɔ. Na jijli -tale -wa -mɔ -Kanyɔ 'wɔ.

⁹ A -sa Ulɔbɛn fɔ, mɔ -yɔ -aun 'sɔ nva Klisu lubho. Ɔmɔ -yɔ na jijli -tale Sɪtakistɪ 'sɔ.

¹⁰ A -sa Apelesɪ fɔ. Mɔ -slɔlua ɔ 'dɛ -Lagɔnyumɛ tiklu nya. A -sa Alistobulu -buduɲwɛɛ -nyuma fɔ.

¹¹ A -sa Ewɔlodɔn fɔ, nu, na -buduɲwɛɛ -nyumɛ -wa. Nalɪsɪsu -buduɲwɛɛ -nyuma -wa zva -Kanyɔ dli -gɔ, a -sa wa fɔ.

¹² A -sa Tlifɛnɪ -yɔ Tlifozɔ fɔ. Ma nva -Kanyɔɔ lubho. A -sa na jijli -tale Pɛɪsɪdɪ fɔ. Mɔ nva -Kanyɔ lubho duun.

¹³ A -sa Wɔlufustɪ fɔ. Nu, -Kanyɔ -saa -bha ɔ. Ɔ 'nyaa -ɔ mɪ 'yaa nanɔ nya, a -sa -mɔɔ fɔ.

¹⁴ Asɛnkɪtɪ klaa, Flegɔn klaa, ɛɪmɛsɪ klaa, Patlobastɪ klaa, ɛɪmasɪ klaa, we -yɔ bhelia -yɔ bhɔɔɔa -wa -yɔ wa 'sɔ mɪa, a -sa wa fɔ.

¹⁵ Filɔɔgɔ -yɔ Zuli klaa, Nele -yɔ ɔ bhɔɔɔ klaa, Oɔɛnpastɪ klaa we -yɔ -Lagɔnyuma weɛɛ -yɔ wa 'sɔ mɪa, a -sa wa fɔ.

¹⁶ A sɪsalɪ fɔ 'wugbigbɛɛ nya, -Lagɔnyuma 'bhisa. Klisu legɪzɪ weɛɛ nɛɛ wa -sa aun fɔ.

'Dɪzɔwɛɪ

¹⁷ Bheliaun, -we na 'yɪbhaliɪ aun, mɔ nu: -wa sɪsalɪ nyuma -yɔ, a kpa amɪaa 'dɛ 'nanɔɔ wa gbɛgbɛɪn. -Slɔluwɛɪ a 'yɪa, wa -ka we gbɛgbɛɪn mɪnɪɪda -mɪ, a 'nɪ nu 'nanɔɔ, 'in wa bhɪɪɪ nyuma la. A -yɔ wa 'sɔ 'na nɔnɔ -nɪ. ¹⁸ We ka gbɔ -wa, 'sasɔkpa -nyuma mɪa, wa'a nu -amɪaa -Kanyɔ Klisu lubho. Wa 'dɛɛ nukplaa lubho wa nva. Wɛɪ mɛnɔ -nu -yɔ gbɔ duun wa gbaa nyuma -yɪa. We nya wa nva nyuma -kpɔa -dawli 'wɔ.

¹⁹ 'In amɪa mɪa, sa a zva -Lagɔ 'nɔɲwɛɛ, we 'dɪ ka da weɛɛ lamneni. We 'dɛɛ 'gbɔ, in mɪ 'mɔna 'wɔ amɪaa 'gbɔ. Nu, in

'yibha a yibheli gbu a 'ka 'nanu 'dɛkpva nu, 'in a zu amiaa 'dɛ 'yliyɔ a yi gbonyuu lɛnu.

²⁰ -Lagɔ -ɔ wlaa 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ, mɔ yia dayli *-Saatan lawɔwɔlɔɔ amiaa bhu zɔ.

Nu, -amiaa -Kanyɔ -Zezu ɲwana ain 'nyu la.

²¹ Timotee, -ɔ -yɔ 'mɪ 'sɔ nva lubho, nɛɛ ɔ -sa ain fu. Lusiusu klaa, Zasɔɔn klaa, we -yɔ Sosipatɛli -wa mia na -buduɲweɛ -nyuma nya, sa 'yaa ain fu.

²² -Ami, Teltiusi -ɔ cɛli 'sɛbhɛ ni, in -sa ain fu -amiaa -Kanyɔ -ɔ nva -ain nyime -bhlo nyaa 'ɲni nya.

²³ Gayusi nɛɛ ɔ -sa ain fu. ɔ -gbɛ in -dia la, -mɔ ɔ -budu zɔ -Lagɔnyuma weɛ gbelia 'wlu.

'Gbee 'gwezilazɔnyɔ Elasi -yɔ -amiaa bheli Kalitusi nɛɛ wa -sa ain fu. [²⁴ -Amiaa -Kanyɔ -Zezu Klisi ɲwana a 'dɛ weɛ 'nyu la.]

-A 'ylimani -Lagɔɔ 'ɲni

²⁵ -A 'ylimani -Lagɔɔ 'ɲni! We ka gbu -wa, -Lagɔgbu na gbaa -Zezu Klisu daa, mɔ mnenia ɔ 'ka ain latɛmani dlɔzɔvɛ 'wɔ we -gu. -Lagɔɔ zizelu, -we ka bi -gwɛa 'wɔ, we gbɛgbɛin we 'wɔva bhlee. ²⁶ Nu, -slɛɛn mia, we mi zli 'klv. Nyuma weɛ -wa 'nia Zuifu, wa mneni wa 'ka we yibheli -we mia cɛlida, we gbɛgbɛin. Wee 'sɛbhenya mia, -Lagɔgbu -falɔpanya cɛli bhaa we. -Lagɔ -ɔ mia 'yli weɛ nya, -ɔ 'nia bhɛlida -ka, mɔ gbaa nu, wee wɛli 'wɔ zli 'klv, 'in 'lakpanya weɛ 'ka ɔ dli -gu zɔ, 'in wa 'ka ɔ 'nɔɲwe zɔ.

²⁷ -Lagɔ -ɔ ka 'dɛbhlogbɔɔ -yi gbu, ɔ 'ɲni 'ylimani -Zezu Klisu gbɛgbɛin 'yli weɛ nya. -Amɛni.

'Wɔsuslolue loluu 'ɛbɛ New Testament in Kouya

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kouya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Information sur le droit d'auteur

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. tous droits réservés.

Ce texte de traduction vous est rendu disponible sous termes du Creative Commons License: Attribution-Noncommercial- Pas de travaux dérivés. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) En outre, vous avez l'autorisation de mettre le texte sous différents formats de fichier, tant que vous ne changez pas le texte ou la ponctuation de la Bible.

Vous pouvez partager, copier, distribuer, transmettre et extraire des parties ou des citations de ce travail à condition que vous incluez l'information sur le droit d'auteur ci-dessus:

- Vous devez donner Attribution au travail.
- Vous ne devez pas vendre ce travail pour en tirer profit.
- Vous ne devez effectuer aucun travail dérivé qui puisse changer les mots ou la ponctuation en l'état des Saintes Ecritures.

Les autorisations au-delà du canevas de cette licence peuvent être disponibles si vous nous contactez au travers de votre demande.

Le Nouveau Testament

en Kouya

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kouya

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Mar 2019 from source files dated 12 Mar 2019

6b111f8e-be6f-55f2-a7a8-c43583754a65